

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สารสนเทศ และการรู้สารสนเทศ
 - 1.1 ความหมายของสารสนเทศและการรู้สารสนเทศ
 - 1.2 ความเป็นมาของการรู้สารสนเทศ
 - 1.3 ทักษะและลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ
2. การรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษา
 - 2.1 ความสำคัญของการรู้สารสนเทศในมหาวิทยาลัย
 - 2.2 การสอนการรู้สารสนเทศในมหาวิทยาลัย
 - 2.3 บทบาทของห้องสมุดกับการสอนการรู้สารสนเทศ
3. มาตรฐานการรู้สารสนเทศ
 - 3.1 มาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับมัธยมศึกษา
 - 3.2 มาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับอุดมศึกษา
 - 3.3 การตั้งเเคราะห์มาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับอุดมศึกษา
 - 3.4 มาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับประชาชนทั่วไป
4. การส่งเสริมและสนับสนุนทักษะการรู้สารสนเทศของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 5.3 ตั้งเเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สารสนเทศและการรู้สารสนเทศ

ความหมายของสารสนเทศ

สารสนเทศ นิยามมาจากคำว่า “Information” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งในบริบทของภาษาไทย มีคำที่ใช้คือคำว่า สารนิเทศ และสารสนเทศ คำสองคำนี้ได้มีการถกเถียงกันมาโดยตลอดว่าที่ถูกต้องควรเป็นคำใด ได้มีผู้รู้บางท่านกล่าวว่า สารสนเทศเป็นคำที่นักคอมพิวเตอร์ใช้กัน ส่วนสารนิเทศ

เป็นคำที่ใช้ในทางบรรณารักษศาสตร์ แต่ในที่สุดได้มีศัพท์บัญญัติจากการอุดมศึกษากำหนดว่าใช้ได้ทั้งสองคำจะเลือกใช้คำใดก็ได้

สารสนเทศมีความหมายหลากหลายในความหมายทั่วไปหมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ที่ผ่านกระบวนการประมวลผลและสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้ (สุจิน บุตรดีสุวรรณ, 2550, หน้า 73)

สารสนเทศ คือ ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ข้อสนเทศ สารสนเทศ ทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์ สื่อทัศนวัสดุ และวัสดุย่อส่วน เพื่อใช้ประโยชน์ทางการสื่อสารและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งส่วนบุคคลและสังคม (ชุติมา สัจจานันท์, 2530, หน้า 17)

สารสนเทศ หมายถึง ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ ที่ผ่านกระบวนการ ประมวลผล มีการถ่ายทอด และการบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงาน สื่อทัศนวัสดุ เทปคอมพิวเตอร์ ตลอดจนการถ่ายทอดในรูปแบบอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ให้ผู้รับสารได้ทราบ และนำไปใช้ประโยชน์ ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย (ประภาวดี สืบสนธิ์, 2543, หน้า 6)

สารสนเทศ หมายถึง ข่าวสารข้อมูลนานาประการ ความรู้ ความรู้สึกก็นึกคิด ข้อเท็จจริง ประสพการณ์ รวมถึงจินตนาการของมนุษย์ซึ่งมีการจัดการแล้วบันทึกลงในสื่อ หรือวัสดุ สารสนเทศรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยมีการเผยแพร่อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (บุญยืน จันทร์สว่าง, 2548, หน้า 1)

จากความหมายต่าง ๆ ที่มีผู้ให้ไว้สรุปได้ว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลข่าวสารความรู้ ข้อเท็จจริง ที่ผ่านการประมวลผล ทั้งความคิด ประสพการณ์รวมถึงจินตนาการของมนุษย์ที่มีการจัดการ บันทึกลงในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทัศน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ในการสื่อสารและการตัดสินใจ

ความหมายของการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศ เป็นคำที่รู้จักและกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Information Literacy ซึ่งมักมีผู้สับสน ในบางครั้งจะใช้คำว่า Information Competency หรือ Information Skills แต่คำว่า Information Literacy เป็นคำที่ใช้แพร่หลายมากที่สุด (นงค์เยาว์ เปรมกมลเนตร, 2550, หน้า 145) โดยเฉพาะในวงการศึกษาสำหรัความหมายของการรู้สารสนเทศ มีนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้ให้คำนิยามไว้หลากหลาย ดังนี้

การรู้สารสนเทศ ความหมาย สรุปโดยรวมคือ การมีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องนั้น ๆ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ และสื่อดิจิทัล (ชุติมา สัจจานันท์, 2550, หน้า 27)

การรู้สารสนเทศ หมายถึง ทักษะความรู้ความสามารถของบุคคลที่จะบอกได้ว่าต้องการสารสนเทศอะไร สามารถค้นหา ประเมินและใช้สารสนเทศที่ได้มาอย่างมีประสิทธิภาพ (สุจิน บุตรดีสุวรรณ, 2550, หน้า 73)

Information Literacy หมายถึง การรู้จักจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ การรู้จักใช้อินเทอร์เน็ตและเครื่องมือค้นคืน ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ จากระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้งาน และมีความสามารถในการวิเคราะห์ ข้อมูล ข่าวสาร และสารสนเทศที่ค้นคืนได้ว่ามีความน่าเชื่อถือหรือเป็นเรื่องที่แท้จริงเพียงใด มีความทันสมัยที่ควรจัดเก็บหรือไม่ และมีความสามารถจัดเก็บ ป้องกันข้อมูลที่เป็นความลับได้ (ครุฑ ชาติวงษ์, 2552, หน้า 50-51)

คูลท์เฮา (Kuhlthau, 1987) การรู้สารสนเทศมีลักษณะใกล้เคียงกับการรู้หนังสือ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่าน และการใช้สารสนเทศ ที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความต้องการสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ รู้ความต้องการของสารสนเทศ สามารถจัดการกับสารสนเทศที่มีมากมาย โดยคอมพิวเตอร์หรือสื่ออื่น ๆ และเพื่อที่จะเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยการใช้ทักษะความรู้ใหม่ ๆ (ยุวดี คอกรังกุล, 2549, หน้า 12 อ้างอิงจาก Kuhlthau, 1987)

ราเดอร์ (Rader, 1991, p. 26) ให้ความหมายการรู้สารสนเทศว่า ความสามารถในการเข้าถึง ประเมินสารสนเทศเพื่อใช้แก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยบุคคลผู้รู้สารสนเทศต้องมีความสามารถ ดังนี้

1. สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้และประสบความสำเร็จในสภาพที่แวดล้อมด้วยสารสนเทศและเทคโนโลยี
2. สามารถใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ มีสุขภาพดีและพอใจต่อสังคมประชาธิปไตย
3. สามารถจัดการกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เชื่อมมั่นกับอนาคตที่ดีในยุคใหม่
5. สามารถค้นหาสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับการแก้ไขปัญหาเฉพาะบุคคลและเฉพาะสาขา (สมฤดี หัตถาพงษ์, 2547, หน้า 10-11 อ้างอิงจาก Rader, 1991, p. 26)

ดอยล์ (Doyle, 1994, p. 3) ให้ความหมายการรู้สารสนเทศว่า เป็นความสามารถในการเข้าถึง ประเมินและใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ที่หลากหลายได้ และได้กำหนดคุณลักษณะของผู้รู้สารสนเทศไว้ดังนี้

1. สามารถตระหนักว่าสารสนเทศที่ถูกต้องและสมบูรณ์คือพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจ
2. สามารถรู้ถึงความต้องการสารสนเทศ
3. กำหนดคำถามพื้นฐานของความต้องการสารสนเทศได้

4. สามารถระบุแหล่งสารสนเทศได้
5. สามารถพัฒนากลยุทธ์การค้นหาได้ตามต้องการ
6. สามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศโดยใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอื่น ๆ
7. สามารถประเมินสารสนเทศได้
8. สามารถจัดระบบของสารสนเทศเพื่อใช้ในทางปฏิบัติได้
9. สามารถบูรณาการสารสนเทศใหม่ให้อยู่ในรูปแบบขององค์ความรู้ได้
10. สามารถใช้สารสนเทศในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ไขปัญหาได้

(สมฤดี หัตถาพงษ์, 2547, หน้า 11 อ้างอิงจาก Doyle, 1994, p. 3)

สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Libraries, 2000, Online) หรือที่เรียกย่อว่า ACRL ให้ความหมายการรู้สารสนเทศว่า กลุ่มของทักษะที่เป็นความสามารถของบุคคลในการระบุความต้องการสารสนเทศที่ต้องการ การกำหนดแหล่ง การประเมิน และการใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเข้าใจประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม กฎหมาย และการเมือง เพื่อสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้กับความรู้ที่มีอยู่เดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการมีจริยธรรมในการเข้าถึงและใช้สารสนเทศ

สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและการวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Libraries, 2007) ให้ความหมายการรู้สารสนเทศว่าเป็นชุดของความสามารถของแต่ละบุคคลในการเข้าถึง วิเคราะห์และใช้สารสนเทศที่ตรงกับความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จุมพจน์ วณิชกุล, 2550, หน้า 47)

จากความหมายต่าง ๆ ที่มีผู้ให้ไว้สรุปได้ว่า การรู้สารสนเทศ (Information Literacy) หมายถึง ความรู้ความสามารถและทักษะของบุคคลในการเข้าถึงสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้ ใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพทุกรูปแบบ รวมถึงสามารถนำมาแก้ปัญหาได้ และมีจริยธรรมในการนำไปใช้ ผู้รู้สารสนเทศจะต้องมีทักษะในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการใช้ภาษา ทักษะการใช้ห้องสมุด และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ความเป็นมาของการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศพัฒนามาจากการรู้หนังสือ (Reading Literacy) ซึ่งประกอบด้วย 3R ได้แก่ อ่านออก (Read) เขียนได้ (Write) และคำนวณได้ (Arithmetic) (ครรชิต มาลัยวงศ์, 2552, หน้า 50)

บริวิก และกิ (Breivik & Gee, 1989, pp. 22-23) ได้กล่าวถึงประวัติและพัฒนาการของการรู้สารสนเทศว่า พัฒนามาจากการรู้หนังสือ ซึ่งประชาชนที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้รู้หนังสือจะต้อง

เป็นผู้ที่มีความสามารถอ่านออกเขียนได้ คำว่า “การรู้หนังสือ” เริ่มมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา จากการสำรวจข้อมูลเพื่อทำสำมะโนประชากรซึ่งได้ข้อมูลประชาชนที่เป็นผู้รู้หนังสือในสมัยนั้น คือ สามารถเซ็นชื่อได้ ต่อมาในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 ได้ขยายความสามารถของการรู้หนังสือเป็นความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของประชาชน และขยายความสามารถเป็นผู้ที่สำเร็จ การศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นในปลายศตวรรษที่ 19 มีการใช้เกณฑ์มาตรฐานสำหรับวัด การรู้หนังสือ โดยทดสอบว่าประชาชนมีความเข้าใจในเนื้อหา การใช้ภาษา และการเข้าถึงข้อมูล ในระดับใด ซึ่งการทดสอบมีทั้งการสอบข้อเขียน การสอบปากเปล่า การอ่านออกเสียง และ การอ่านในใจ ต่อมาผู้เชี่ยวชาญด้านการรู้หนังสือได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ โนทัศน์ใหม่ของการรู้หนังสือเพิ่มเติมว่าควรมีทักษะในการติดต่อสื่อสารซึ่งช่วยให้บุคคลรู้จักหน้าที่ที่มีลักษณะ ความเป็นตัวของตัวเอง และมีศักยภาพในตนเอง ซึ่งการขยายความหมายของการรู้หนังสือที่เพิ่ม ความสามารถมากขึ้นนี้ ทำให้มีผู้คิดค้น คำขึ้นมาใหม่ คือคำว่า “การรู้สารสนเทศ” (สุพิศ บายคายคม, 2550, หน้า 9 อ้างอิงจาก Breivik & Gee, 1989, pp. 22-23)

คำว่า “การรู้สารสนเทศ” เริ่มใช้ขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ.1974 โดยนายพอล ชูร์คาวสกี (Paul Zurkowsky) อดีตนายกสมาคมอุตสาหกรรมสารสนเทศ (Information Industry Association) (Zurkowsky, 1974, p. 6) ได้กล่าวในรายงานที่เสนอต่อคณะกรรมการแห่งชาติสหรัฐ อเมริกาว่าด้วยเรื่องห้องสมุดและบริการสารสนเทศซึ่งในขณะนั้นคำนี้ยังไม่แพร่หลายมากนัก จนกระทั่ง ค.ศ. 1990 รัฐบาลสหรัฐอเมริกามีประกาศเรื่องการรู้สารสนเทศแห่งชาติ (The National Forum on Information Literacy: NFIL) และจัดประชุมเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ ผู้ร่วมประชุม ประกอบด้วยสถาบันการศึกษาและหน่วยงานมากกว่า 85 แห่ง ที่ประชุมได้เสนอแนะให้มีการ ตระหนักในความต้องการของการรู้สารสนเทศและกระตุ้นให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศ วิธีการกระตุ้น ได้แก่ การสร้างกิจกรรมการรู้สารสนเทศใน องค์กรในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน การทำงาน การศึกษา และสภาพสังคมของ บุคคล ทั้งนี้ให้มีการบูรณาการทั้ง 4 เรื่องดังกล่าวเข้าด้วยกัน

จากการประชุมในวาระที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศที่ประชุมสนับสนุน กระตุ้น และ ขยายผลโครงการการรู้สารสนเทศทั้งในประเทศและต่างประเทศให้มีการยอมรับในแนวทางของ นโยบายการรู้สารสนเทศผ่านองค์กรที่สำคัญระดับ ประเทศเพื่อส่งผลให้มีการนำไปปฏิบัติต่อ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ (State Departments of Education) คณะกรรมการการอุดมศึกษาและ คณะกรรมการวิชาการแห่งรัฐ เป็นต้น รวมทั้งการจัดตั้งสถาบันการรู้สารสนเทศ (The Institute of Information Literacy) ขึ้นเมื่อ ค.ศ.1997 ภายใต้การดำเนินงานของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและ วิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL) ซึ่ง ACRL มีบทบาทอย่างมากในการให้ความช่วยเหลือแก่สถาบัน

ต่าง ๆ และร่วมมือกันให้เกิดการรู้สารสนเทศแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยจัดทำโครงการการรู้สารสนเทศเชื่อมโยงกับหน่วยงานทางการศึกษา ห้องสมุดทุกประเภท และให้บริการข้อมูลผ่านแหล่งสารสนเทศบนเว็บไซต์

ค.ศ. 1998 สมาคมห้องสมุดโรงเรียนอเมริกัน (The American Association of School Librarians) และสมาคมการสื่อสารและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (The Association of Educational Communications and Technology) ได้ร่วมมือกันในการรณรงค์การใช้สารสนเทศอย่างทั่วถึงเพื่อการเรียนรู้ มีการกำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนและนักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทำให้สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ตื่นตัวในการใช้มาตรฐานการรู้สารสนเทศเพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาได้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศที่กำหนดเป็นผลสัมฤทธิ์จากมาตรฐานที่ได้กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติไว้

ค.ศ. 2000 นับว่าเป็นปีเริ่มต้นของการแนะนำการประกาศใช้มาตรฐานการรู้สารสนเทศทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Libraries) ได้กำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับการอุดมศึกษา (The Information Literacy Competency Standards for Higher Education) ซึ่งได้รับการรับรองจากสมาคมการอุดมศึกษาในปีถัดมา มาตรฐานดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการรู้สารสนเทศในประเทศต่าง ๆ (จุมพจน์ วณิชกุล, 2550, หน้า 50-51)

ทักษะและลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ

ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ (Information Literate Person) คือผู้ที่สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมินสารสนเทศได้อย่างมีหลักการ สามารถใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการศึกษาหรือติดตามสารสนเทศตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล มีความเข้าใจความสำคัญของสารสนเทศในสังคมประชาธิปไตย และใช้สารสนเทศให้เกิดผลเชิงบวกต่อสังคม เป็นผู้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีจริยธรรมในการนำสารสนเทศมาใช้ ตามความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่มทักษะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการกำหนดความต้องการสารสนเทศ
 - 1.1 ทักษะในการหาหัวข้อที่ตรงกับความต้องการได้
 - 1.2 ทักษะในการสร้างกรอบแนวคิดได้
2. ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ
 - 2.1 ทักษะในการเลือกแหล่งสารสนเทศประเภททรัพยากรที่ต้องการได้
 - 2.2 ทักษะในการใช้เครื่องมือช่วยค้น เช่นการใช้โอแพค อินเทอร์เน็ต

2.3 ทักษะในการใช้กลยุทธ์ในการสืบค้น ซึ่งสามารถใช้ทั้งระดับเบื้องต้นและขั้นสูง

3. ความสามารถในการนำสารสนเทศไปใช้

3.1 ทักษะในการประเมินความน่าเชื่อถือของสารสนเทศ

3.2 ทักษะในการวิเคราะห์ เพื่อตีความสารสนเทศที่ได้มาว่าสารสนเทศใด

ควรนำมาใช้

3.3 ทักษะในการสังเคราะห์สารสนเทศ ซึ่งเป็นความสามารถในการเขียนสรุปจากสารสนเทศที่ได้มาทั้งหมด

3.4 ทักษะในการสื่อสาร นำเสนอสารสนเทศที่สังเคราะห์แล้ว ซึ่งอาจนำเสนอในรูปแบบของรายงานหรือการนำเสนอหน้าชั้นเรียน เป็นต้น

เมื่อผู้รู้สารสนเทศมีความสามารถดังกล่าวแล้ว ทำให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งจำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ และนอกจากนั้น บรูซ (Bruce, 1997) กล่าวว่าในสังคมสารสนเทศนั้น ยังปรากฏแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กับการรู้สารสนเทศอีก 5 ประการ คือ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ ทักษะการใช้ห้องสมุด ทักษะทางสารสนเทศ และความสามารถในการเรียนรู้ (สุดาวดี ศรีสุตตา, 2549, หน้า 9-10)

ทักษะและกระบวนการอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต และช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในสังคมปัจจุบันในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ชุดิมา สัจฉานันท์, 2550, หน้า 30)

1. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การรู้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการรู้สารสนเทศ โดยเฉพาะในกระบวนการเข้าถึงและค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลรายการสาธารณะ หรือโอแพคของห้องสมุด

2. ด้านภาษา การรู้และทักษะทางด้านภาษา มีความสำคัญ เช่น ในขั้นตอนการค้นคืนสารสนเทศ ต้องมีการกำหนดคำค้น คำสำคัญ หรือหัวเรื่อง ในการใช้สารสนเทศ และการนำเสนอสารสนเทศ ผู้เรียนต้องมีความจำเป็นในด้านความรู้ ความสามารถของภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3. ด้านความคิด การพัฒนาให้ผู้เรียน เป็นผู้รู้จักคิดและวิเคราะห์เป็นกระบวนการสำคัญ การเป็นผู้รู้สารสนเทศต้องสร้าง การคิดวิเคราะห์ อย่างมีระบบ คิดแก้ปัญหา คิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักประเมิน วิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้

4. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ การสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การรู้สารสนเทศช่วยสร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิด

ทักษะในทุกขั้นตอน เช่น เรื่องการนำข้อความหรือแนวคิดของผู้อื่นมาใช้ในการงานของตน จำเป็นต้องได้รับการอ้างอิงเรื่องลิขสิทธิ์และการใช้สารสนเทศโดยชอบอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม

ลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศ เป็นชุดของความสามารถ และทักษะต่างๆ ที่จะเติบโตไปพร้อมกับผู้เรียน ซึ่งสมาคมห้องสมุดแห่งอเมริกา (ALA) ได้กำหนดองค์ประกอบของการรู้สารสนเทศไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการตระหนักว่าเมื่อใดจึงจะต้องการสารสนเทศ
2. ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ
3. ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ
4. ความสามารถในการประมวลผลสารสนเทศ
5. ความสามารถในการใช้และการสื่อสารสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการประมวลแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศโดยองค์การทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยของสหรัฐอเมริกา (Association of College and Research Libraries, 2007) งานวิจัยและบทความของดอยล์ (Doyle, 1997) บรูซ (Bruce, 1992) เชอค (Cheuck, 1998) แคมเบล (Campbell, 2004) ซึ่งสมาคมประมวลลักษณะของผู้รู้สารสนเทศได้ดังนี้ (ชุติมา สัจจานันท์, 2550, หน้า 31)

1. กำหนดขอบเขตปัญหาและสารสนเทศที่ต้องการได้ สามารถตั้งคำถามสิ่งที่ต้องการได้
2. ตระหนักว่าสารสนเทศที่ถูกต้องและสมบูรณ์ เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจที่ฉลาด
3. รู้แหล่งสารสนเทศที่ต้องการ
4. เข้าถึงและค้นคืนสารสนเทศที่ต้องการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
5. ร่วมมือกับผู้อื่น และรับบริการสารสนเทศจากผู้ที่เกี่ยวข้องเมื่อมีความต้องการทั้งสามารถทำงานอย่างอิสระหรือเป็นกลุ่มได้
6. ประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ
7. บูรณาการสารสนเทศที่เลือกสรรแล้วสู่ฐานความรู้ของตน
8. จัดสรรสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ รวมถึงสร้างสารสนเทศขึ้นมาใหม่ได้
9. ใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนองวัตถุประสงค์ เฉพาะการคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา และเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม
10. ตระหนักถึงบริบททางเศรษฐกิจ กฎหมาย สังคม ที่มีผลกระทบถึงการ使用和เข้าถึงสารสนเทศ

11. ใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรม และถูกต้องตามกฎหมาย

12. ตระหนักว่าการรู้สารสนเทศ คือพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการกำหนดทักษะและลักษณะของผู้รู้สารสนเทศโดยรวมหมายถึงความสามารถด้านการรู้สารสนเทศของแต่ละบุคคลที่กำหนดลักษณะและขอบเขตความต้องการสารสนเทศได้ เข้าถึงสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาและ สามารถใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเข้าใจในเรื่องกฎหมายและจริยธรรมในการนำมาใช้

การรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษา

ความสำคัญของการรู้สารสนเทศในมหาวิทยาลัย

การรู้สารสนเทศเป็นเงื่อนไขหลักของเศรษฐกิจฐานความรู้ ผู้เรียนในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ นั้น ต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ 1. รู้ทัน รู้นำโลก 2. เรียนรู้ชำนาญ เชี่ยวชาญ ปฏิบัติ 3. รวมพลังสร้างสรรค์สังคม และ 4. รักความเป็นไทย ใฝ่สันติ โดยเฉพาะผู้เรียนต้องมีความคิดใหม่ เพื่อจะได้เป็นคนที่รู้จักคิด และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้แก่สังคม (เพ็ญพันธ์ เพชรพร, 2550, หน้า 57 อ้างอิงจาก ไพฑูรย์ สีนารัตน์, 2548)

การเสริมสร้างการรู้สารสนเทศสำหรับสังคมไทย เป็นแนวคิดที่ต้องการให้ผู้เรียนเริ่มต้นหาตัวเองจากแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียน เรียนรู้วิธีการว่าจะเรียนรู้ อย่างไร (Learn How to Learn) เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ฉะนั้นสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะครู อาจารย์ที่ทำหน้าที่สำคัญ คือการเป็นกัลยาณมิตรของนิสิตนักศึกษา ต้องพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักคิด คิดเป็นตามแนวปัญญา รู้จักพิจารณาเพื่อเข้าถึงความจริง โดยสืบค้นหาเหตุผลไปตามลำดับจนถึงต้นเหตุ และหารูปแบบเทคนิคการสอนที่เหมาะสม ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงให้ความสำคัญต่อการรู้สารสนเทศ และมีความพยายามที่จะสร้างการรู้สารสนเทศให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างอิสระ และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ผลของการรู้สารสนเทศที่เกิดแก่ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ดังนี้ (วนุชชิตา สุภักควนิช. 2547, หน้า 9)

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบเดิมที่ผู้เรียนมีลักษณะเป็นผู้ตามและรับสารสนเทศจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน มาเป็นการเรียนรู้ที่มีความกระตือรือร้นและเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ของตนเองมากขึ้น
2. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน
3. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองเมื่อได้รับมอบหมาย

4. ผู้เรียนจะเป็นผู้บริโภคสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และรู้ว่าสารสนเทศมีการบันทึกในสื่อที่หลากหลาย และแต่ละรูปแบบจะสนองความสนใจและการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

5. ผู้เรียนจะมีความคิดเชิงวิเคราะห์มากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อต้องการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ

การรู้สารสนเทศมีความสำคัญต่อการสร้างสังคมสารสนเทศ และสังคมความรู้ในมหาวิทยาลัยดังนี้

1. สารสนเทศเป็นทรัพยากรหลัก เป็นแกนกลางของกิจกรรมทั้งหมดในการนำสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย ทุกสาขาวิชาได้อย่างกว้างขวาง

2. อินเทอร์เน็ต เป็นชุมทรัพย์ความรู้ ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศจำนวนมหาศาลที่มีเครือข่ายกว้างขวางเชื่อมโยงทั่วโลก เป็นโครงสร้างพื้นฐานในการศึกษาวิจัย พัฒนาธุรกิจ และการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ ที่เปิดกว้างในเรื่องข้อมูล ข่าวสาร และสารสนเทศ สร้างวัฒนธรรมของความร่วมมือในมหาวิทยาลัย

3. การปฏิรูปการศึกษา การศึกษาอยู่ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อปรับบทบาทของการศึกษา ให้สถาบันการศึกษามีแนวคิดทางการส่งเสริมการศึกษา สำหรับผู้เรียนทุกคน เป็นการศึกษาตลอดชีวิต และการเรียนรู้ในปัจจุบัน เปลี่ยนจากการเน้นเนื้อหาความรู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ การเรียนรู้โดยอิงแหล่งวิทยากรและบทบาทผู้สอนได้เปลี่ยนเป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ จึงมีการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย

การสอนการรู้สารสนเทศในมหาวิทยาลัย

การสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้สารสนเทศนั้น จำเป็นต้องเริ่มดำเนินการปูพื้นฐานโดยการสอนตั้งแต่การศึกษาระดับต้น และต่อเนื่องจนถึงระดับอุดมศึกษา การสอนการรู้สารสนเทศมีการดำเนินการทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการในรูปแบบหลากหลาย เอดเวิร์ด (Edwards, 1994) ปรึทัศน์เอกสารที่พิมพ์และเผยแพร่ระหว่าง ค.ศ. 1977-1991 พบว่าความสนใจเรื่องการสอนการรู้สารสนเทศได้พัฒนาอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากจำนวนการประชุม สัมมนา จำนวนเอกสาร บทความ งานวิจัยในเรื่องนี้เพิ่มมากขึ้น โดยมีคำเรียกต่าง ๆ กันในการดำเนินงาน ลักษณะนี้ เช่น การนำชมห้องสมุด การสอนการสืบค้นฐานข้อมูล การปฐมนิเทศห้องสมุด การสอนห้องสมุด การสอนทักษะห้องสมุด และการสอนบรรณานุกรม เป็นต้น

การสอนวิชาการรู้สารสนเทศเป็นรายวิชาเฉพาะ โดยพัฒนามาจากการสอนวิชาการใช้ห้องสมุด ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนชื่อวิชา เช่น การใช้สารสนเทศ ทักษะสารสนเทศ การค้นคว้า

การเขียนรายงาน และสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า เป็นต้น โดยมีขอบข่ายเนื้อหาเช่นเดียว หรือใกล้เคียงกับการสอนเรื่องการรู้สารสนเทศ ในประเทศไทยหลักสูตรระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไป กำหนดไว้เป็นวิชาในหมวดศึกษาทั่วไป โดยบางสถาบันกำหนดเป็นวิชาบังคับ และบางสถาบันกำหนดเป็นวิชาเลือก

การสอนอีกลักษณะหนึ่ง คือการบูรณาการทักษะสารสนเทศในหลักสูตรระดับต่าง ๆ และในรายวิชาต่าง ๆ ของระดับอุดมศึกษา ได้แก่ ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและค้นคว้า วิชาการวิจัย และวิชาทักษะชีวิต เป็นต้น (ชุตินา สัจจามันท์, 2550, หน้า 33)

บทบาทของผู้สอนการรู้สารสนเทศ ครู อาจารย์ ผู้สอน ผู้นำเสนอในมหาวิทยาลัย จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นผู้สร้างสิ่งแวดล้อมด้านการรู้สารสนเทศให้แก่ ผู้เรียน ต้องร่วมมือกับบรรณารักษ์ในฐานะที่เป็นผู้ร่วมงานในกระบวนการวางแผนหลักสูตร ต้องสร้างสถานการณ์แห่งความร่วมมือ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม และทักษะการแก้ปัญหาแก่ผู้เรียน ต้องคุ้นเคยกับเครื่องมือ การเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาข้อมูลจากสื่อความรู้ต่าง ๆ ที่มากกว่าหนังสือ

บทบาทของห้องสมุดกับการสอนการรู้สารสนเทศ

ห้องสมุดมีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในต่างประเทศ ราเดอร์ (Rader, 1999, pp. 219-224) ได้ศึกษาการสอนการรู้สารสนเทศ พบว่าห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเท่านั้นที่มีบทบาทในเรื่องนี้ ห้องสมุดประเภทอื่น ๆ ยังมีบทบาทจำกัดเฉพาะ

บรรณารักษ์มีบทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศให้กับผู้ใช้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การปฐมนิเทศ การนำชม การตอบคำถาม การสอนสืบค้นฐานข้อมูล การสอนการเขียนบรรณานุกรม และการจัดการฝึกอบรมระยะสั้น เป็นต้น

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงให้ความสำคัญต่อการรู้สารสนเทศ ซึ่งได้กำหนดรูปแบบการดำเนินการสอนที่มีความแตกต่างกัน เช่นการกำหนดให้เป็นวิชาบังคับแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคณะวิชา กำหนดเป็นวิชาบังคับบางคณะ หรือกำหนดเป็นวิชาเลือกนอกจากนี้ (มุจลินทร์ พลกล้า, 2550, หน้า 52 อ้างอิงจาก Bruce, 1997) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของการสอนการรู้สารสนเทศในระดับอุดมศึกษาไว้ดังนี้

1. การรู้สารสนเทศจะต้องครอบคลุมถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการค้นคว้าและต้องมีความสามารถในการสืบค้นสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. นักศึกษาจะต้องมีความเข้าใจเรื่องแหล่งสารสนเทศ โครงสร้างและเทคนิคการสืบค้นของแต่ละแหล่งโดยนักศึกษาจะต้องสามารถใช้แหล่งสารสนเทศเหล่านี้ได้อย่างอิสระ

3. นักศึกษาจะต้องเข้าใจกระบวนการค้นและสามารถนำไปปรับใช้ในการแสวงหาสารสนเทศ และสามารถแก้ไขปัญหาได้
4. นักศึกษาจะต้องสามารถควบคุมสารสนเทศ และจะต้องไม่ตกอยู่ในอิทธิพลของสารสนเทศ และเป็นผู้เลือกทั้งนำสารสนเทศมาจัดโครงสร้างใหม่ให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์
5. นักศึกษาจะต้องสามารถนำสารสนเทศไปสร้างความรู้ได้
6. นักศึกษาจะต้องสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองและขยายขอบเขตความรู้ของตนเองได้

7. ผลประโยชน์ขั้นสุดท้ายที่นักศึกษาจะได้รับคือปัญญา

จากการสอนการรู้สารสนเทศในมหาวิทยาลัย สรุปได้ว่าการสอนการรู้สารสนเทศนั้น ผู้สอนมุ่งเน้นที่จะให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศ ตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ สร้างคำถามจากสารสนเทศที่ค้นได้ ตลอดจนสามารถเข้าถึงและประเมินสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ได้ บทบาทของผู้สอนการรู้สารสนเทศจึงมีความสำคัญกับการสอนและส่งเสริมการรู้สารสนเทศ

มาตรฐานการรู้สารสนเทศ

มาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับมัธยมศึกษา

สมาคมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนอเมริกันและสมาคมเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (American Association of School Librarians and Association for Educational Communications and Technology) ได้ร่วมกันสร้างมาตรฐานการรู้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน 9 มาตรฐาน (The Nine Information Literacy Standards for Learning) โดยนำเสนอไว้ในหนังสือที่ชื่อว่า Information power : Building partnerships for learning

(American Association of School Librarians & Association for Educational Communications And Technology, 1998, pp. 8-43) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการรู้สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน (ยวดี ดอกกิ่งกุล, 2549, หน้า 31-34)

1. ด้านการรู้สารสนเทศ (Information Literacy)
2. ด้านการเรียนรู้อย่างอิสระ (Independent Learning)
3. ด้านความรับผิดชอบต่อการใช้สารสนเทศในสังคม (Social Responsibility)

มาตรฐานดังกล่าวได้ระบุรายละเอียดของแต่ละด้านไว้รวมทั้งสิ้น 9 ข้อ 29 ตัวบ่งชี้

1. ด้านการรู้สารสนเทศ

มาตรฐานข้อที่ 1 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตัวบ่งชี้ ได้แก่

1.1 รู้ถึงความจำเป็นของสารสนเทศ

1.2 รู้ว่าความถูกต้องและความเข้าใจสารสนเทศเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ

อันชาญฉลาด

1.3 ตั้งคำถามบนพื้นฐานของความจำเป็นของสารสนเทศ

1.4 ระบุแหล่งข้อมูลที่เป็นไปอย่างหลากหลาย

1.5 พัฒนาและใช้ยุทธวิธีที่ประสบผลสำเร็จในการสืบค้นแหล่งสารสนเทศ

มาตรฐานข้อที่ 2 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณและมีสมรรถภาพ

ตัวบ่งชี้ ได้แก่

2.1 พิจารณาสารสนเทศในแง่ของความถูกต้องตรงประเด็นและความครอบคลุมได้

2.2 แยกข้อเท็จจริงและความคิดเห็นในสารสนเทศได้

2.3 ระบุสารสนเทศที่ไม่ถูกต้องและที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้

2.4 เลือกสารสนเทศที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาและตอบคำถามได้

มาตรฐานข้อที่ 3 นักเรียนผู้รู้สารสนเทศใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ ได้แก่

3.1 รวบรวมสารสนเทศเพื่อฝึกประยุกต์ใช้ได้

3.2 บูรณาการสารสนเทศที่ได้เข้ากับความรู้อย่างตนได้

3.3 ประยุกต์ใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณและใช้แก้ปัญหาได้

3.4 สร้างและนำเสนอสารสนเทศหรือความคิดในรูปแบบที่เหมาะสมได้

2. ด้านการเรียนรู้อย่างอิสระ

มาตรฐานข้อที่ 4 นักเรียนผู้เรียนรู้อย่างอิสระเป็นผู้รู้สารสนเทศและสามารถแสวงหาสารสนเทศได้อย่างสอดคล้องกับความสนใจของตนเอง

ตัวบ่งชี้ ได้แก่

4.1 แสวงหาสารสนเทศได้ตรงกับความต้องการ

4.2 ออกแบบ พัฒนา ประเมินผลงานที่ใช้สารสนเทศและวิธีการแก้ปัญหาได้
สอดคล้องกับความสนใจของตน

มาตรฐานข้อที่ 5 นักเรียนผู้เรียนรู้อย่างอิสระเป็นผู้รู้สารสนเทศและชาวซึ่งในคุณค่า
ของวรรณกรรมและการสร้างสรรค์งานด้านสารสนเทศในรูปแบบอื่น ๆ

ตัวบ่งชี้ ได้แก่

- 5.1 เป็นนักอ่านที่มีความสามารถและมีแรงจูงใจในตนเอง
- 5.2 นำเสนอสิ่งที่ได้จากสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบที่หลากหลาย
- 5.3 พัฒนาผลงานที่สร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ

มาตรฐานข้อที่ 6 นักเรียนผู้เรียนรู้อย่างอิสระเป็นผู้รู้สารสนเทศและพากเพียรเพื่อ
ความเป็นเลิศในการแสวงหาสารสนเทศและการสร้างสรรค์ความรู้

ตัวบ่งชี้ ได้แก่

6.1 ประเมินคุณภาพของกระบวนการและผลงานในการแสวงหาสารสนเทศของ
ตนเองได้

- 6.2 คิดค้นยุทธวิธีในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ

3. ด้านความรับผิดชอบต่อการใช้สารสนเทศในสังคม

มาตรฐานข้อที่ 7 นักเรียนผู้มีส่วนช่วยชุมชนแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้
สารสนเทศตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศที่มีต่อสังคมประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้ ได้แก่

7.1 แสวงหาสารสนเทศจากแหล่งความรู้ในบริบทที่เกี่ยวข้องและวัฒนธรรมที่
หลากหลาย

- 7.2 ยอมรับในหลักการของความยุติธรรมในการเข้าถึงสารสนเทศ

มาตรฐานข้อที่ 8 นักเรียนผู้มีส่วนช่วยชุมชนแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้
สารสนเทศมีจริยธรรมในพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ตัวบ่งชี้ ได้แก่

- 8.1 ยอมรับในหลักการของอิสรภาพทางสติปัญญา
- 8.2 ยอมรับในสิทธิทางปัญญา
- 8.3 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรับผิดชอบ

มาตรฐานข้อที่ 9 นักเรียนผู้มีส่วนช่วยชุมชนแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้
สารสนเทศ มีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในกลุ่มต่าง ๆ ในการแสวงหาและการสร้างสรรค์
สารสนเทศ

ตัวบ่งชี้ ได้แก่

9.1 แลกเปลี่ยนความรู้และสารสนเทศกับผู้อื่นได้

9.2 ขอมรับความคิดของผู้อื่น รวมถึงสภาพพื้นฐาน และความรู้ของพวกเขา

9.3 มีส่วนร่วมกับผู้อื่นทั้งการติดต่อกับบุคคลโดยตรงและผ่านทางเทคโนโลยีในการ
ระบุปัญหาทางสารสนเทศ และแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหา

9.4 มีส่วนร่วมกับผู้อื่น ทั้งการติดต่อกับบุคคลโดยตรงและผ่านทางเทคโนโลยีการ
ออกแบบ พัฒนา ประเมินผลงาน และวิธีการแก้ปัญหาเกี่ยวกับสารสนเทศ

มาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับอุดมศึกษา

สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL, 2000) ได้กำหนดมาตรฐาน
ความสามารถในการรู้สารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุด
เพื่อประเมินความสามารถทางการรู้สารสนเทศของนักศึกษา เมื่อปี ค.ศ. 2000 ประกอบด้วย
มาตรฐาน 5 ข้อ ดังนี้ชีวิต 22 ข้อ และภายใต้ดัชนีชีวิตได้ระบุผลลัพธ์ 84 ข้อ ต่อมาในปี ค.ศ. 2001
ได้เสนอวัตถุประสงค์ของการสอนการรู้สารสนเทศไว้เป็นต้นแบบ สำหรับอาจารย์ผู้สอนและ
บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเป็นการประกันคุณภาพของนักศึกษาอันเป็นผลผลิต
จากสถาบันอุดมศึกษาว่าเป็นผู้รู้สารสนเทศ (มูจลินทร์ ผลกล้า, 2550, หน้า 20-31) ต่อมาปี ค.ศ.
2007 ได้เสนอวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการประกันและรับรองว่านักศึกษาและบัณฑิตที่ผลิตจาก
สถาบันการศึกษาจะเป็นผู้รู้สารสนเทศ ทั้งเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ผู้สอน และบรรณารักษ์
ห้องสมุด เพื่อประเมินความสามารถในการรู้สารสนเทศของนักศึกษา (สุจิน บุตรดีสุวรรณ, 2550,
หน้า 76-80) ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 นักศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดลักษณะและขอบเขตของ
สารสนเทศที่ต้องการได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.1 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดและอธิบายสารสนเทศที่ต้องการได้
อย่างชัดเจน

ผลลัพธ์ที่ได้

1.1.1 สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องในการทำวิจัยหรือสารสนเทศที่
ตนเองต้องการค้นหาในห้องเรียนกับครูผู้สอน กับกลุ่มกิจกรรม แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อ
อิเล็กทรอนิกส์ได้

1.1.2 สามารถพัฒนาหัวข้อรายงานที่ตนเองศึกษาและกำหนดคำถามที่จะนำไปสู่
สารสนเทศที่ต้องการใช้ได้

1.1.3 สามารถค้นหาแหล่งสารสนเทศที่จะนำมาสนับสนุนหัวข้องานวิจัยของตนเอง
ได้

1.1.4 สามารถกำหนดหรือปรับปรุงสารสนเทศให้สอดคล้องกับสารสนเทศที่ตนเอง
ต้องการได้

1.1.5 สามารถอธิบายและระบุแนวคิดหลักและกำหนดคำศัพท์ที่จะใช้ในการอธิบาย
ถึงสารสนเทศที่ตนต้องการได้

1.1.6 สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการสารสนเทศใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิมเพื่อสร้าง
ความรู้ใหม่ได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.2 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถจำแนกประเภทและรูปแบบของแหล่ง
สารสนเทศและสารสนเทศที่น่าเชื่อถือต่าง ๆ ได้

ผลลัพธ์ที่ได้

1.2.1 ทราบว่าสารสนเทศที่เป็นทางการ (Formally) และไม่เป็นทางการ (Informally)
ผลิตขึ้นอย่างไร มีการจัดการอย่างไร มีการเผยแพร่อย่างไร

1.2.2 ตระหนักว่าความรู้สามารถถูกจัดแบ่งได้ตามสาขาวิชาซึ่งช่วยให้สามารถเข้าถึง
สารสนเทศได้อย่างง่ายขึ้น

1.2.3 สามารถจำแนกคุณค่าและความแตกต่างของแหล่งสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ
เช่น สื่อประสม ฐานข้อมูล เว็บไซต์ ชุดข้อมูล เสียง ภาพ และหนังสือเป็นต้น

1.2.4 สามารถจำแนกคุณค่าและความแตกต่างของแหล่งสารสนเทศที่มีศักยภาพ
เหล่านั้นได้ เช่น ความแตกต่างระหว่างแหล่งสารสนเทศที่ได้รับความนิยมและแหล่งสารสนเทศ
ทางวิชาการ แยกความแตกต่างระหว่างแหล่งสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันและแหล่งข้อมูลที่เป็น
ประวัติศาสตร์

1.2.5 สามารถแยกความแตกต่างของแหล่งสารสนเทศปฐมภูมิและแหล่งสารสนเทศ
ทุติยภูมิ โดยตระหนักว่าแหล่งแต่ละชนิดใช้งานอย่างไร มีความสำคัญต่างกันอย่างไร

1.2.6 สามารถเข้าใจได้ว่าสารสนเทศที่เป็นข้อมูลดิบนั้นมาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ
ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.3 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถพิจารณาถึงราคา/ค่าใช้จ่ายในการหา
สารสนเทศกับประโยชน์ที่จะได้รับ โดยแสดงออกถึงลักษณะเหล่านี้

ผลลัพธ์ที่ได้

1.3.1 กำหนดแหล่งที่มีสารสนเทศที่ต้องการใช้และตัดสินใจขยายกระบวนการค้นหาสารสนเทศจากแหล่งทรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่ เช่น การยืมระหว่างห้องสมุด การใช้แหล่งทรัพยากรจากที่อื่นนอกเหนือจากแหล่งที่เคยใช้ การใช้ภาพ วิทยุทัศน์ ข้อความหรือเสียงได้ สามารถกำหนดแหล่งที่มีสารสนเทศโดยตรงและใช้บริการอื่นที่เหมาะสมเพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ

1.3.2 สามารถพิจารณาความเป็นไปได้ในการได้มาซึ่งสารสนเทศภาษาอื่นเพื่อรวบรวมสารสนเทศที่ต้องการเพิ่มเติมและสามารถเข้าใจบริบทของสารสนเทศได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.4 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้

ผลลัพธ์ที่ได้

1.4.1 สามารถทบทวนว่าสารสนเทศที่มีอยู่ในเบื้องต้นสามารถตอบคำถามการวิจัยได้อย่างชัดเจน หรือต้องการปรับปรุงใหม่

1.4.2 สามารถกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการตัดสินใจใช้สารสนเทศหรือเลือกสารสนเทศ

มาตรฐานที่ 2 นักศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.1 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถเลือกวิธีการค้นหาอย่างมีหลักการ (Investigative Methods) หรือเลือกระบบการค้นคืนสารสนเทศเพื่อใช้ในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม

ผลลัพธ์ที่ได้

2.1.1 สามารถจำแนกวิธีการค้นหาสารสนเทศอย่างมีหลักการได้อย่างเหมาะสม เช่น ใช้วิธีการทดลองสถิติ การเขียนแบบ หรือลงภาคสนาม

2.1.2 สามารถสำรวจถึงผลดีและความเหมาะสมของวิธีการค้นหาสารสนเทศอย่างมีหลักการต่าง ๆ ได้

2.1.3 ศึกษาขอบเขต เนื้อหาและโครงสร้างของระบบการค้นคืนสารสนเทศได้โดยไม่คำนึงถึงรูปแบบ เช่น วรรณคดี และสามารถใช้อำนาจนำการใช้ หรือเมนูช่วยเหลือนบนอินเทอร์เน็ตในการค้นหาสารสนเทศที่มีอยู่ในระบบ เข้าใจความแตกต่างระหว่างวรรณคดีกับฐานข้อมูลออนไลน์

ความแตกต่างระหว่างฐานข้อมูลเอกสารเต็มรูป (Full Text) กับฐานข้อมูลบรรณานุกรม สามารถคัดเลือกเครื่องมือเพื่อค้นหาสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้เหมาะสม

2.1.4 สามารถคัดเลือกแนวทางในการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการจากวิธีการค้นหาสารสนเทศอย่างมีหลักการหรือใช้ระบบการค้นคืนสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล
ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.2 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถสร้างและออกแบบกลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศและดำเนินตามกลยุทธ์ที่ออกแบบไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
ผลลัพธ์ที่ได้

2.2.1 สามารถพัฒนาวางแผนการวิจัยให้สอดคล้องกับวิธีการในการสำรวจ
สารสนเทศที่ต้องการอย่างเหมาะสม

2.2.2 กำหนดคำสำคัญ คำพ้องความหมายและคำที่สัมพันธ์กับสารสนเทศที่ต้องการ
โดยสามารถกำหนดคำสำคัญหรือวลีที่เป็นตัวแทนของหัวข้อที่ศึกษาทั้งในแหล่งทั่วไป เช่น
บรรณารายการ วรรณกรรมวารสาร แหล่งออนไลน์ และแหล่งเฉพาะสาขาวิชา เป็นต้น การกำหนดคำศัพท์
ที่ใช้เป็นทางเลือก เช่น คำต่างกันมีความหมายเหมือนกัน คำที่มีความหมายกว้างกว่าหรือแคบกว่า
และวลีที่แทนหัวข้อที่ศึกษาได้

2.2.3 สามารถเลือกศัพท์เฉพาะที่ใช้ในสาขาวิชาหรือใช้ในแหล่งค้นคืนสารสนเทศ

2.2.4 กำหนดกลยุทธ์การค้นหาสารสนเทศ โดยใช้คำสั่งที่เหมาะสมกับระบบการค้น
คืนสารสนเทศที่เลือกไว้ เช่น การค้นคืนโดยใช้เทคนิคตรรกบูลีน เทคนิคการตัดคำ การใช้คำ
ใกล้เคียง ในกรณีที่ใช้เครื่องมือช่วยค้น หรือใช้เครื่องมือที่อยู่ภายในแหล่งนั้น ๆ เช่น ใช้ดัชนี
สำหรับการค้นหาในหนังสือ และสามารถบอกได้ว่าเมื่อใดควรค้นหาจากแหล่งข้อมูลใด เช่น ผู้แต่ง
ชื่อเรื่อง หัวเรื่อง คำสำคัญ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2.2.5 นำกลยุทธ์การค้นหาไปใช้ในระบบการค้นคืนสารสนเทศต่าง ๆ โดยการใช้
เครื่องมือช่วยค้นที่แตกต่างกัน ใช้คำสั่งต่างกัน และตัวปฏิบัติการค้นหาที่ต่างกัน ได้ โดยสามารถใช้
คำแนะนำการใช้บนหน้าจอ (Help Screen) เพื่อให้เข้าใจโครงสร้างการค้นหาและคำสั่งของระบบ
การค้นคืนสารสนเทศนั้น ๆ มีความรู้ในการค้นหาขั้นพื้นฐานและขั้นสูง สามารถจำกัดและขยายผล
การค้นได้ รวมทั้งใช้กลยุทธ์การค้นหาให้สอดคล้องกับสารสนเทศที่ต้องการใช้และแหล่ง
สารสนเทศที่ใช้

2.2.6 สามารถสืบค้นโดยเลือกใช้วิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสาขาวิชา

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.3 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถค้นคืนสารสนเทศทางออนไลน์หรือสารสนเทศที่เป็นผลงานของบุคคลอื่น ทางออนไลน์โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เหล่านี้
ผลลัพธ์ที่ได้

2.3.1 สามารถใช้ระบบการสืบค้นที่หลากหลายเพื่อการค้นคืนสารสนเทศที่มีอยู่ในรูปแบบต่างกันได้

2.3.2 ใช้แผนการจัดหมวดหมู่หนังสือระบบต่าง ๆ เช่น เลขเรียกหนังสือ หรือครรชนี เพื่อค้นหาสารสนเทศในห้องสมุดหรือแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ได้ โดยสามารถใช้เลขเรียกหนังสือ หรือครรชนีในการระบุที่อยู่ของสารสนเทศในห้องสมุด

2.3.3 สามารถใช้บริการออนไลน์แบบพิเศษ (Specialized Online) หรือบริการผู้ใช้ส่วนบุคคล (In Personal Services) ที่มีในสถาบันเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ต้องการได้ เช่น บริการยืมระหว่างห้องสมุด บริการจัดส่งเอกสาร และแหล่งข้อมูลชุมชน

2.3.4 สามารถใช้การสำรวจ การส่งจดหมาย การสัมภาษณ์ หรือรูปแบบอื่นของเครื่องมือสืบค้นเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเบื้องต้นที่ต้องการได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.4 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถปรับปรุงกลยุทธ์การสืบค้นได้
ผลลัพธ์ที่ได้

2.4.1 ประเมินปริมาณ คุณภาพและผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสืบค้นเพื่อเลือกระบบการค้นคืนสารสนเทศที่เหมาะสมหรือเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการสืบค้น

2.4.2 สามารถกำหนดปัญหาในการค้นคืนสารสนเทศและตัดสินใจปรับปรุงกลยุทธ์การสืบค้นใหม่ได้ ถ้าจำเป็น

2.4.3 สามารถเริ่มต้นสืบค้นใหม่อีกครั้งโดยใช้กลยุทธ์การสืบค้นที่ปรับปรุงใหม่ได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.5 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถคัดลอก บันทึก และจัดการสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้

ผลลัพธ์ที่ได้

2.5.1 สามารถเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการคัดลอกสารสนเทศที่ต้องการได้ เช่น ฟังก์ชันของโปรแกรมในการคัดลอก (Copy) และวาง (Paste) การถ่ายเอกสารการใช้สแกนเนอร์ การใช้อุปกรณ์สื่อทัศนียภาพได้

2.5.2 สามารถจัดระบบสารสนเทศที่รวบรวมมาได้

2.5.3 สามารถแยกแยะความต่างระหว่างแหล่งสารสนเทศแต่ละประเภท และเข้าใจถึงองค์ประกอบ และโครงสร้างของประโยคที่ถูกต้องในการอ้างอิงแหล่งสารสนเทศได้

2.5.4 สามารถจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกันไว้ใช้อ้างอิงในครั้งต่อไป

2.5.5 สามารถใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกและถูกจัดระบบไว้แล้วได้

มาตรฐานที่ 3 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับเข้ากับความรู้เดิมได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3.1 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถสรุปแนวคิดสำคัญที่ได้จากสารสนเทศที่รวบรวม

ผลลัพธ์ที่ได้

3.1.1 สามารถอ่านเอกสารและคัดเลือกประเด็นสำคัญได้

3.1.2 สามารถสรุปประเด็นสำคัญของเอกสารด้วยสำนวนของตนเองและเลือกใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

3.1.3 สามารถเลือกเนื้อหาคำกล่าวที่เหมาะสมเพื่อการคัดลอกมาอ้างอิงได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3.2 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดและประยุกต์ใช้เกณฑ์มาตรฐานในการประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาได้

ผลลัพธ์ที่ได้

3.2.1 สามารถตรวจสอบและเปรียบเทียบสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ได้เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง ความเที่ยงตรง ช่วงเวลาของสารสนเทศรวมถึงทัศนคติของสารสนเทศ

3.2.2 สามารถวิเคราะห์โครงสร้างและเหตุผลที่ใช้สนับสนุนข้อโต้แย้งหรือวิธีการของสารสนเทศที่ตนเองมีได้

3.2.3 สามารถจำแนกความแตกต่างของสารสนเทศที่มีอคติ สารสนเทศที่ไม่น่าเชื่อถือ

3.2.4 ตระหนักถึงวัฒนธรรม รูปลักษณะทางกายภาพซึ่งเป็นบริบทของสารสนเทศที่สร้างขึ้นและเข้าใจถึงผลกระทบที่มีต่อการแปลความสารสนเทศได้ เช่น อธิบายได้ว่าอายุหรือเวลาของแหล่งสารสนเทศมีผลต่อคุณค่าของแหล่งสารสนเทศนั้น และอธิบายได้ว่าจุดมุ่งหมายในการ

ผลิตสารสนเทศมีผลต่อการใช้ประโยชน์ของสารสนเทศนั้นอย่างไร บริบททางวัฒนธรรม
ภูมิศาสตร์ ซึ่งอาจจะมีผลต่อความลำเอียงของสารสนเทศได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3.3 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถสังเคราะห์ใจความสำคัญของสารสนเทศเพื่อ
สร้างแนวคิดสารสนเทศใหม่ได้

ผลลัพธ์ที่ได้

3.3.1 สามารถเข้าถึงใจความสัมพันธ์ของแนวคิดต่าง ๆ ในสารสนเทศและสามารถ
เชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ เหล่านั้นกับความรู้ที่มีอยู่เดิมในการสร้างสารสนเทศใหม่ที่น่าเชื่อถือโดยมี
ข้อมูลอ้างอิงสนับสนุนที่เป็นประโยชน์

3.3.2 สามารถสังเคราะห์สารสนเทศในขั้นแรกได้และตั้งสมมติฐานได้ว่าควรจะ
ศึกษาหรือหาสารสนเทศเพิ่มเติมหรือไม่

3.3.3 สามารถใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอื่น ๆ เช่น ตาราง
แผ่นข้อมูล ฐานข้อมูล สื่อประสม อุปกรณ์โสตทัศนวัสดุอื่น ๆ ในการจัดประเด็นแนวคิดและ
ข้อเท็จจริงต่าง ๆ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3.4 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถเปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิม
เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าที่เพิ่มขึ้นสิ่งที่ขัดแย้งกันและลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ของสารสนเทศได้ คือ
สารสนเทศที่ได้นั้น ได้เพิ่มเติมความรู้ที่มีอยู่หรือไม่ หรือสารสนเทศที่ได้นั้นขัดแย้งกับความรู้ที่มีอยู่
เดิมหรือไม่

ผลลัพธ์ที่ได้

3.4.1 สามารถพิจารณาได้ว่าสารสนเทศที่ได้เพียงพอในการวิจัยหรือตอบสนองความ
ต้องการสารสนเทศอื่นเพิ่มเติมหรือไม่

3.4.2 สามารถใช้เหตุผลในการคัดเลือกเกณฑ์ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ว่า
สารสนเทศที่รวบรวมมาได้นั้นขัดแย้งกับสารสนเทศที่ได้มาจากแหล่งอื่น ๆ หรือไม่

3.4.3 สามารถเขียนสรุปใจความสำคัญจากสารสนเทศที่รวบรวมมาได้

3.4.4 สามารถทดสอบทฤษฎีด้วยเทคนิคที่เหมาะสมของสาขาวิชานั้น ๆ เช่น การ
สร้างสถานการณ์จำลอง การทดลอง เป็นต้น

3.4.5 สามารถตัดสินใจความต้องการของสารสนเทศได้โดยการตั้งคำถามถึงแหล่งที่มา
ของข้อมูล การจำกัดเครื่องมือหรือกลยุทธ์ที่ใช้ในการรวบรวมสารสนเทศเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็น
เหตุเป็นผล

3.4.6 สามารถเชื่อมโยงสารสนเทศใหม่กับสารสนเทศเดิมหรือความรู้เดิมที่มีอยู่ได้

3.4.7 สามารถเลือกสารสนเทศที่มีเนื้อหาสนับสนุนหัวข้อหรือประเด็นที่กำลัง

ค้นคว้า

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3.5 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถตัดสินใจที่จะเพิ่มหรือลดสารสนเทศได้
ผลลัพธ์ที่ได้

3.5.1 สามารถจับประเด็นสำคัญต่างๆ ที่พบจากสารสนเทศได้

3.5.2 สามารถตัดสินใจที่จะเพิ่มหรือลดประเด็นของสารสนเทศที่ต้องการได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3.6 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถทำความเข้าใจและตีความสารสนเทศเพื่อการ
อภิปรายกับบุคคลอื่น ผู้เชี่ยวชาญหรือปฏิบัติงานได้

ผลลัพธ์ที่ได้

3.6.1 สามารถมีส่วนร่วมในการอภิปรายในชั้นเรียนและการอภิปรายอื่น ๆ

3.6.2 สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการ
อภิปรายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น อีเมล บอร์ดรายงานข่าว (Bulletin board) และห้องสนทนา
(Chat room) ได้

3.6.3 สามารถสอบถามทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ได้ เช่น
การสัมภาษณ์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และบริการจดหมายข่าว

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

3.7 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถตัดสินใจได้ว่าคำถามการค้นคว้านั้นต้อง
ปรับเปลี่ยนใหม่หรือไม่

ผลลัพธ์ที่ได้

3.7.1 สามารถตัดสินใจได้ว่าสารสนเทศที่ได้มานั้นเพียงพอกับความต้องการหรือไม่
หรือว่ายังต้องการสารสนเทศเพิ่มเติมจากที่อื่น

3.7.2 สามารถปรับปรุงกลยุทธ์การสืบค้นและเพิ่มเติมแนวความคิดการสืบค้นที่จำเป็นเข้าไป
ใหม่ได้โดยการปรับปรุงคำศัพท์ที่ใช้ค้น

3.7.3 สามารถพิจารณาแหล่งค้นคว้าข้อมูลที่ใช้ในปัจจุบันและหาแหล่งค้นคว้าใหม่
ได้โดยการตรวจสอบจากเชิงอรรถและบรรณานุกรมหรือเชื่อมโยงไปยังส่วนอื่น ๆ เพื่อค้นหา
สารสนเทศอื่นเพิ่มเติมได้

มาตรฐานที่ 4 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

4.1 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถใช้สารสนเทศที่มีอยู่เดิมและสารสนเทศที่ได้มาใหม่ในการวางแผนและสร้างสารสนเทศขึ้นใหม่ได้

ผลลัพธ์ที่ได้

4.1.1 จัดการกับเนื้อหาในลักษณะที่สนับสนุนจุดประสงค์และรูปแบบของงานที่ต้องการ เช่น การทำโครงเรื่อง ทำฉบับร่าง แผ่นภาพ เป็นต้น

4.1.2 เชื่อมโยงความรู้และทักษะจากประสบการณ์เดิมในการวางแผนและสร้างสารสนเทศขึ้นใหม่

4.1.3 เชื่อมโยงสารสนเทศเดิมและสารสนเทศใหม่รวมถึงการคัดลอกข้อความหรือการถ่ายข้อความในลักษณะที่สนับสนุนตามวัตถุประสงค์ของผลงานใหม่

4.1.4 สามารถปรับเปลี่ยนข้อความ รูปภาพ และข้อมูลที่อยู่ในรูปดิจิทัลจากแหล่งข้อมูลเดิมให้อยู่ในรูปแบบใหม่ได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

4.2 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถทบทวนกระบวนการในการพัฒนาผลงานขึ้นใหม่

ผลลัพธ์ที่ได้

4.2.1 สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนหรือลำดับกิจกรรมของการผลิตสารสนเทศ ได้แก่ การค้นหาสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศ และการสื่อสารสารสนเทศ

4.2.2 สามารถทบทวนถึงสาเหตุที่ทำให้ผลงานประสบผลสำเร็จ สาเหตุที่ทำให้ล้มเหลว และกลยุทธ์ที่เคยเลือกใช้ได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

4.3 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถนำสารสนเทศที่ผลิตขึ้นใหม่ไปสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลลัพธ์ที่ได้

4.3.1 สามารถเลือกวิธีการหรือรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดในการเผยแพร่ผลงานแก่ผู้ใช้

4.3.2 สามารถใช้ประเภทของอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมในการผลิตผลงานที่ต้องการได้

4.3.3 สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เราต้องการสื่อสารข้อมูลเข้าด้วยกันได้

4.3.4 สามารถสื่อสารข้อมูลได้อย่างชัดเจนด้วยวิธีที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับที่เป็นเป้าหมาย

มาตรฐานที่ 5 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศมีความเข้าใจในเรื่อง เศรษฐกิจ กฎหมาย และประเด็นของสังคมเกี่ยวกับการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศ รวมถึงการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

5.1 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศมีความเข้าใจในจริยธรรม กฎหมายเกี่ยวกับสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลลัพธ์ที่ได้

5.1.1 สามารถจำแนกและอภิปรายเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว (Privacy) และการป้องกันสิทธิความปลอดภัย (Security) ในการใช้สารสนเทศที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และสารสนเทศที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์

5.1.2 สามารถจำแนกและอภิปรายเกี่ยวกับสารสนเทศที่สามารถเข้าถึงได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

5.1.3 สามารถจำแนกและอภิปรายเกี่ยวกับสิทธิในการจำกัดการพูด (Censorship of Speech) และสิทธิในการพูด (Freedom of Speech) ได้

5.1.4 สามารถแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) และกฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์ (Copyright) และการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามลิขสิทธิ์ (Fair use of Copyright Materials) ได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

5.2 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ นโยบายขององค์กร จรรยาบรรณ ในการเข้าถึงและใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

ผลลัพธ์ที่ได้

5.2.1 สามารถมีส่วนร่วมในการอภิปรายผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Discussions) โดยปฏิบัติตามกฎระเบียบ เช่น การมีมารยาทในการใช้อินเทอร์เน็ต (Netiquette)

5.2.2 สามารถเข้าใจวัตถุประสงค์ของการใช้รหัสผ่าน (Password) ที่ได้รับการอนุญาต และรหัสประจำตัว (ID) เพื่อเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการ

5.2.3 สามารถยอมรับนโยบายของหน่วยงานที่เราใช้เป็นแหล่งเข้าถึงสารสนเทศ

5.2.4 สามารถใช้แหล่งสารสนเทศ อุปกรณ์ ระบบและเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ อย่างถูกต้อง

5.2.5 สามารถจัดหา จัดเก็บ และเผยแพร่ อักษร ข้อมูล รูปภาพ และเสียง อย่างถูก

กฎหมาย

5.2.6 สามารถแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในการที่จะไม่คัดลอกผลงานของบุคคลอื่น โดยไม่ได้อ้างอิงหรือแอบอ้างคัดลอกผลงานของผู้อื่นเป็นของตนเอง

5.2.7 สามารถแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในเรื่องนโยบายและการวิจัยบุคคล (Human Research)

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

5.3 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถใช้แหล่งสารสนเทศต่าง ๆ ในการนำเสนอ ผลงาน

ผลลัพธ์ที่ได้

5.3.1 สามารถเลือกรูปแบบของการเขียนบรรณานุกรมได้ และบรรณานุกรมนั้นมี มาตรฐานสามารถนำมาใช้ได้อย่างสม่ำเสมอ

5.3.2 การเผยแพร่สารสนเทศนั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของผลงานทั้งมีการ อ้างอิงให้กับเจ้าของผลงานด้วย

การสังเคราะห์มาตรฐานการรู้สารสนเทศ

การสังเคราะห์มาตรฐานการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่ง สหรัฐอเมริกา

จากการพิจารณามาตรฐานการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่ง สหรัฐอเมริกา (ACRL, 2007) ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานหลัก 5 มาตรฐาน และมีตัวชี้วัดความสำเร็จ 22 ตัว สามารถสรุปการรู้สารสนเทศโดยรวมที่ทำให้เกิดภาพการวัดการรู้สารสนเทศที่ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ในการวัดการรู้สารสนเทศ เป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 และมาตรฐานที่ 2

มาตรฐานที่ 1 คือ นักศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดลักษณะและขอบเขต ความต้องการสารสนเทศได้

มาตรฐานที่ 2 คือ นักศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การพิจารณาโดยรวมจากผลลัพธ์ที่ได้จากทั้งสองมาตรฐาน คือประเด็นของความสามารถกำหนดและวิเคราะห์ขอบเขตสารสนเทศ กลยุทธ์การค้นหาสารสนเทศที่ต้องการ การดำเนินการค้นหาสารสนเทศ โดยระบุประเภทและแหล่งสารสนเทศได้ ได้แก่ สามารถค้นหาสารสนเทศที่เป็นเอกสารฉบับเต็มรูปจากแหล่งอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ รวมทั้งมีความสามารถในการเข้าถึงโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ ได้แก่ มาตรฐานที่ 3

มาตรฐานที่ 3 คือ นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินสารสนเทศและแหล่งที่มาอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกไว้แล้วกับพื้นฐานความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ได้

การพิจารณาโดยรวมจากผลลัพธ์ที่ได้จากมาตรฐานนี้ ประเด็นสำคัญคือความสามารถกำหนดแนวคิดสำคัญที่ได้จากสารสนเทศ การจัดระบบสารสนเทศที่ค้นมาได้ สามารถวิเคราะห์โครงสร้าง จำแนก จัดการ จัดหมวดหมู่ ประเมิน ตรวจสอบ ทดสอบ จัดกลุ่ม ตีความ ตัดเลือก และการสังเคราะห์สารสนเทศ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการประเมินสารสนเทศที่ค้นคืนมาได้

3. ความสามารถในการใช้สารสนเทศ ได้แก่ มาตรฐานที่ 4 และมาตรฐานที่ 5

มาตรฐานที่ 4 คือ นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศในฐานะบุคคลหรือสมาชิกของกลุ่มสามารถใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 5 นักศึกษาที่เป็นผู้รู้สารสนเทศมีความเข้าใจในเรื่อง เศรษฐกิจ กฎหมาย และประเด็นของสังคมเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

การพิจารณาโดยรวมจากผลลัพธ์ที่ได้จากทั้งสองมาตรฐาน ประเด็นสำคัญคือสามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะ จากประสบการณ์เดิมนำมาสร้างสารสนเทศใหม่ ความสามารถในการเลือกรูปแบบการอ้างอิงสารสนเทศได้เหมาะสม ความสามารถในการประยุกต์สารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการเสนอผลงาน และเข้าใจในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์ และการใช้งานสารสนเทศโดยชอบธรรม

จากมาตรฐานการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL, 2007) ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานหลัก 5 มาตรฐาน และมีตัวชี้วัดความสำเร็จ 22 ตัว สรุปได้ว่า นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรมีความสามารถด้านการรู้สารสนเทศในขอบเขตดังนี้

1. นักศึกษาสามารถกำหนดสารสนเทศที่ต้องการโดยสังเกตจาก การร่วมอภิปรายกลุ่ม ความสามารถในการกำหนดหัวข้อการศึกษาวิจัย การสำรวจแหล่งทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการได้ รวมทั้งระบุประเภทและรูปแบบของแหล่งสารสนเทศที่ต้องการได้โดยสังเกต

จากการรู้จักรูขสสารสนเทศ รู้จักการจัดหมวดหมู่สารสนเทศ รู้คุณค่าและความแตกต่างของแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ บอกวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแหล่งทรัพยากรสารสนเทศได้

2. นักศึกษาสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ เลือกรวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ กำหนดกลยุทธ์ในการสืบค้นได้ มีวิธีการที่หลากหลายในการค้นคืนสารสนเทศแบบออนไลน์ พร้อมทั้งสรุปย่อ บันทึกสารสนเทศที่ค้นคืนได้

3. นักศึกษาสามารถประเมินผลสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศมาประยุกต์กับความรู้เดิมได้ โดยสรุปสาระสำคัญของสารสนเทศที่รวบรวมได้ เลือกเกณฑ์ในการนำมาประเมินสารสนเทศได้ พร้อมทั้งสามารถตัดสินใจได้ว่าสารสนเทศที่รวบรวมได้ตรงกับความต้องการหรือไม่

4. นักศึกษาสามารถใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพโดยการนำสารสนเทศที่รวบรวมได้มาสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาระบวนการเรียนรู้ของตนเองซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการใช้สารสนเทศที่ได้มา

5. นักศึกษาเข้าใจบริบททางสังคม กฎหมายระเบียบข้อบังคับของสารสนเทศ และใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมายคือ นักศึกษาต้องมีความเข้าใจจริยธรรมการใช้สารสนเทศ เข้าใจประเด็นเกี่ยวกับความเป็นเจ้าของสิทธิ์และความปลอดภัยในการเข้าถึงสารสนเทศ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ

จากการสังเคราะห์ได้แนวคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้เลือกมาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับอุดมศึกษาของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL, 2007) ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานหลัก 5 มาตรฐาน และมีตัวชี้วัดความสำเร็จ 22 ตัว ในการใช้สำหรับประเมินทักษะการรู้สารสนเทศขั้นพื้นฐานกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เนื่องจากมีความละเอียดครอบคลุมในหลักการรู้สารสนเทศและมีความสอดคล้องกับเนื้อหาการสอนการรู้สารสนเทศในระดับอุดมศึกษาที่ผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะการรู้สารสนเทศตามมาตรฐานทั้ง 5 มาตรฐานซึ่งการรู้สารสนเทศได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการศึกษาค้นคว้า ดังนั้นนักศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องดังกล่าว เพื่อสามารถใช้สารสนเทศที่มีอยู่อย่างมีคุณค่าและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

มาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับประชาชน

มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และลักษณะการรู้สารสนเทศ : เทคนิคเดลฟาย (Standards Indicators and Characteristics Information Literacy : Delphi Technique) ผลการวิเคราะห์คำตอบของผู้เชี่ยวชาญนำมาสรุปเป็นมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และลักษณะการรู้สารสนเทศสำหรับประชาชนทั่วไป ปรากฏผล 5 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ 39 ลักษณะ (หนูไกร บุตตะวงษ์, 2549, หน้า 69-75)

มาตรฐานที่ 1 การระบุความต้องการสารสนเทศและกำหนดขอบเขตสารสนเทศที่ต้องการ

ตัวบ่งชี้ 1.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถระบุความต้องการสารสนเทศ ลักษณะการรู้สารสนเทศมีดังนี้

- 1.1.1 ระบุปัญหา สาเหตุที่ต้องการสารสนเทศ
- 1.1.2 กำหนดขอบเขตสารสนเทศและทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการ
- 1.1.3 ตัดสินใจได้ว่ามีความพอใจในสารสนเทศที่ค้นพบหรือต้องการสารสนเทศ

อื่นเพิ่มเติม

- 1.1.4 สนทนากับผู้อื่นเกี่ยวกับสารสนเทศที่ต้องการ

ตัวบ่งชี้ 1.2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถระบุประเภทและรูปแบบของสารสนเทศที่ต้องการ ลักษณะการรู้สารสนเทศมีดังนี้

- 1.2.1 สำรวจแหล่งสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ
- 1.2.2 ระบุแหล่งสารสนเทศในชุมชนและแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ที่ตรงกับความต้องการ
- 1.2.3 จำแนกความแตกต่างของสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูล
- 1.2.4 จำแนกสารสนเทศตามแหล่งที่มา เช่น สารสนเทศปฐมภูมิ และสารสนเทศ

ทุติยภูมิ

- 1.2.5 เลือกใช้แหล่งสารสนเทศตามความต้องการ เช่น บุคคล เอกสาร หรือสื่ออื่น ๆ

ตัวบ่งชี้ 1.3 ผู้รู้สารสนเทศสามารถพิจารณาค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่ได้รับจากสารสนเทศที่ต้องการลักษณะการรู้สารสนเทศมีดังนี้

- 1.3.1 พิจารณาประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำสารสนเทศไปใช้
- 1.3.2 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายและความคุ้มค่าจากการค้นหาสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ
- 1.3.3 เลือกเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่เสียค่าใช้จ่ายและไม่เสียค่าใช้จ่าย
- 1.3.4 กำหนดช่วงเวลาในการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศและการนำสารสนเทศ

ไปใช้

มาตรฐานที่ 2 การเข้าถึงสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ

ตัวบ่งชี้ 2.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถเลือกวิธีการค้นหาสารสนเทศหรือเลือกเครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ ลักษณะการรู้สารสนเทศมีดังนี้

2.1.1 คัดเลือกเครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการใช้

2.1.2 ใช้เครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศในการค้นหาสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ

ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศหรือศึกษาคู่มือเกี่ยวกับเครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศ

ตัวบ่งชี้ 2.2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดวิธีการค้นหาสารสนเทศ ลักษณะการรู้สารสนเทศมีดังนี้

2.2.1 ใช้ทักษะวิธีการค้นหาที่หลากหลาย เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การสำรวจ การสัมภาษณ์ หรือวิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสม

2.2.2 กำหนดคำสำคัญ หรือคำที่สัมพันธ์กับสารสนเทศที่ต้องการ

2.2.3 วางแผนการค้นหอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 3 การประเมินค่าสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ

ตัวบ่งชี้ 3.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินค่าสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศที่เข้าถึงอย่างมีวิจารณญาณ ลักษณะการรู้สารสนเทศมีดังนี้

3.1.1 ปริมาณและความสอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการ

3.1.2 ใช้เหตุผลในการยอมรับหรือปฏิเสธสารสนเทศที่ค้นพบ

3.1.3 ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมเพื่อเชื่อมความรู้หรือสิ่งที่ค้นพบ

3.1.4 เปรียบเทียบสารสนเทศเรื่องเดียวกันจากหลาย ๆ แหล่ง

3.1.5 เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิมเพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของสารสนเทศ

3.1.6 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของสารสนเทศ เช่น ความน่าเชื่อถือของเจ้าของสารสนเทศ

มาตรฐานที่ 4 การจัดการสารสนเทศ

ตัวบ่งชี้ 4.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถสรุปถอดความหรือบันทึกสารสนเทศ ลักษณะการรู้สารสนเทศมีดังนี้

4.1.1 รวบรวม บันทึก จัดลำดับความสำคัญของสารสนเทศ

4.1.2 จัดเก็บสารสนเทศไว้ใช้งาน

4.1.3 อ่านข้อความและสรุปใจความสำคัญของเรื่องเป็นคำพูดของตนเอง

4.1.4 คัดเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อจัดการสารสนเทศที่ต้องการ เช่น การถ่ายเอกสาร

ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถเผยแพร่สารสนเทศไปสู่บุคคลอื่นได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม ลักษณะการรู้สารสนเทศมีดังนี้

4.2.1 เลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเผยแพร่สารสนเทศ

4.2.2 เผยแพร่สารสนเทศไปสู่บุคคลอื่นได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม

มาตรฐานที่ 5 การใช้สารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศ

ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 ผู้รู้สารสนเทศปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย ในการเข้าถึงสารสนเทศและการใช้สารสนเทศ ลักษณะการรู้สารสนเทศมีดังนี้

5.1.1 ไม่แอบอ้างเอาผลงานหรือความคิดของผู้อื่นมาเป็นของตน

5.1.2 ปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ

5.1.3 ปฏิบัติตามกฎหมายและ พ.ร.บ. ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์ และใช้อย่างถูกต้อง

5.1.4 อ้างอิงแหล่งสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม

5.1.5 จัดหา จัดเก็บ และเผยแพร่สารสนเทศอย่างถูกกฎหมาย

ตัวบ่งชี้ 5.2 ผู้รู้สารสนเทศเข้าใจบริบททางวัฒนธรรม จริยธรรม กฎหมาย และ สังคมที่แวดล้อมสารสนเทศ ลักษณะการรู้สารสนเทศมีดังนี้

5.2.1 เคารพและปฏิบัติตามได้สอดคล้องกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนตามที่กฎหมายกำหนด

5.2.2 มีความเข้าใจสิทธิของตนเองเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

5.2.3 มีความเข้าใจการเข้าถึงสารสนเทศที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายกับที่เสียค่าใช้จ่ายและใช้อย่างถูกต้อง

สรุปมาตรฐานการรู้สารสนเทศ

มาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษาที่นำมาศึกษาเป็น มาตรฐานของประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับประชาชนทั่วไป ผลการวิจัยที่ได้ข้อสรุปจากผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกับมาตรฐานของประเทศสหรัฐอเมริกา เช่นเดียวกัน มาตรฐานการรู้สารสนเทศของทั้ง 3 ระดับดังกล่าวมีลักษณะโดยรวมในข้อมาตรฐาน สอดคล้องกันดังนี้

มาตรฐานการรู้สารสนเทศระดับมัธยมศึกษาทั้ง 9 มาตรฐาน

มาตรฐานข้อที่ 1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล สอดคล้องกับมาตรฐานข้อที่ 2 ของมาตรฐานระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานสำหรับประชาชนทั่วไป

มาตรฐานข้อที่ 2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณและมีสมรรถภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานข้อที่ 3 ของระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานสำหรับประชาชนทั่วไป

มาตรฐานข้อที่ 3 ผู้รู้สารสนเทศใช้สารสนเทศได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ สอดคล้องกับมาตรฐานข้อที่ 4 ของระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานสำหรับประชาชนทั่วไป

มาตรฐานข้อที่ 7 และมาตรฐานข้อที่ 8 ผู้รู้สารสนเทศมีความยุติธรรม มีจริยธรรมในพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับมาตรฐานข้อที่ 5 ของระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานสำหรับประชาชนทั่วไป

ดังนั้น ข้อมาตรฐานการรู้สารสนเทศของระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานสำหรับประชาชนทั่วไปมีความสอดคล้องกันทั้ง 5 ข้อ ส่วนความแตกต่างของมาตรฐานระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ด้านการเรียนรู้อย่างอิสระ มีมาตรฐานข้อที่ 4 ผู้รู้สารสนเทศเรียนรู้อย่างอิสระและสามารถแสวงหาสารสนเทศได้อย่างสอดคล้องกับความสนใจของตนเอง มาตรฐานข้อที่ 5 ผู้รู้สารสนเทศเรียนรู้อย่างอิสระหาซึ่งในคุณค่าของวรรณกรรมและการสร้างสรรค์งานด้านสารสนเทศในรูปแบบอื่น ๆ และมาตรฐานข้อที่ 6 ผู้รู้สารสนเทศเรียนรู้อย่างอิสระและพากเพียรเพื่อความเป็นเลิศในการแสวงหาสารสนเทศและการสร้างสรรค์ความรู้

การส่งเสริมและสนับสนุนทักษะการรู้สารสนเทศของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ศูนย์สนเทศและหอสมุด ในอดีตได้จัดให้มีบริการตอบคำถามเพื่อแนะนำให้ความรู้ โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้ชี้แนะ และให้ความช่วยเหลือนักศึกษา ต่อมาได้รับ นโยบายจากทางมหาวิทยาลัย เพื่อเปิดการสอนวิชาการใช้ห้องสมุด ซึ่งอยู่ภายใต้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปทำการสอน โดยบรรณารักษ์ ภายหลังทางมหาวิทยาลัยได้เปิดภาควิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ โดยมีอาจารย์ผู้สอนสังกัดในภาควิชา บรรณารักษ์จึงเป็นเพียงผู้ช่วยสอนและบูรณาการสอน พร้อมทั้งดำเนินการจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศให้แก่นักศึกษาโดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. การฝึกอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานบริการศูนย์สนเทศและหอสมุดได้แก่

หลักสูตรแนะนำการใช้บริการห้องสมุด หลักสูตรการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์และหลักสูตรการใช้โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ VTLS เพื่อให้ความรู้สำหรับอาจารย์ นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างสะดวกและรวดเร็วตรงตามความต้องการ

2. การนำชมเพื่อการศึกษาดูงานสำหรับอาจารย์ นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป
3. การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการให้ความรู้สารสนเทศในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ได้แก่ วันสันติภาพไทย วันรำลึกผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยและเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น
4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศ ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมผู้ให้บริการดีเด่น การแข่งขันการสืบค้นสารสนเทศ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

5. การฝึกปฏิบัติงานนักศึกษาทางด้านวิชาชีพทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยรวมถึงนักศึกษาที่เรียนทุนเพื่อการศึกษา

6. เว็บไซต์ศูนย์สนเทศและหอสมุดประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ ภาพกิจกรรม แนะนำการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ฐานข้อมูลพัฒนาขึ้นเองเพื่อบริการสารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์ การใช้โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ VTLS และบทเรียนแนะนำบริการห้องสมุด

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตมีนโยบาย สนับสนุน และส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับความรู้ เพิ่มทักษะพื้นฐานในการใช้ประกอบการเรียนรู้ มีพฤติกรรมใฝ่รู้ และจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องโดยเพิ่มประสิทธิภาพด้านวิชาการเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศดังนี้

1. ปีการศึกษา 2545 เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต 4 ปี สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ และบรรณารักษศาสตร์ ภาควิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ปีการศึกษา 2552 เปลี่ยนชื่อสาขาวิชาเป็นการจัดการสารสนเทศ

2. เปิดสอนเป็นรายวิชาพื้นฐานในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป บัณฑิตสำหรับผู้เรียนในชั้นปีที่ 1 ทุกคนและผู้เรียนในชั้นปีที่ 2-4 ตามความเหมาะสมเนื่องจากลงทะเบียนรายวิชาอื่นเต็มในชั้นปีที่ 1 (ยกเว้นคณะวิศวกรรมศาสตร์ไม่เปิดสอนเป็นรายวิชาพื้นฐาน) ชื่อวิชาสารสนเทศเพื่อการค้นคว้า IL 103 จำนวน 1 หน่วยกิต เนื้อหาประกอบด้วย ความหมายของสารสนเทศ ระบบ ประเภท และแหล่งสารสนเทศ ส่วนประกอบของทรัพยากรสารสนเทศ การจัดหมวดหมู่ สารสนเทศที่ใช้ในการอ้างอิง สารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ วิธีการค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล อินเทอร์เน็ต การค้นคว้า และการทำรายงาน ชนิดและส่วนประกอบของรายงาน การเขียนเชิงบรรณการอ้างอิงและบรรณานุกรม

3. การฝึกอบรมการใช้ทักษะด้านต่าง ๆ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีทางการศึกษา และภาษาอังกฤษ เป็นต้น โดยมหาวิทยาลัยมีนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำโครงการทุกปี การศึกษาสำหรับนักศึกษาและบุคลากร โดยไม่จำกัดจำนวน

4. การประกันคุณภาพการศึกษาทุกหน่วยงาน โดยมหาวิทยาลัยมีนโยบายในด้าน

ประกันคุณภาพการศึกษา มุ่งเน้นให้ทุกหน่วยงานคำนึงถึงนักศึกษาเป็นสำคัญ ให้ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และประสานประโยชน์ เพื่อคุณภาพการเรียนรู้ มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ด้านการเรียนการสอนและแหล่งสารสนเทศที่ทันสมัยก้าวหน้าเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักศึกษา

5. เว็บไซต์หน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยโดยมีนโยบายให้ทุกหน่วยงานมีเว็บไซต์ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับอาจารย์ นักศึกษาและบุคคลทั่วไปประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ และสารสนเทศในการเรียนรู้ เป็นสำคัญ

ศูนย์สนเทศและหอสมุดเป็นหน่วยงานหลักที่มุ่งเน้นการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักศึกษาโดยหลักสูตรที่จัดอบรมให้ความรู้ เพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีทักษะในการใช้บริการ ห้องสมุดและการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศได้ด้วยตนเองรวมทั้งเสริมรายวิชาสารสนเทศเพื่อการค้นคว้า IL 103 เนื่องจากหลักสูตรที่จัดอบรม และสาระความรู้จากเว็บไซต์ของห้องสมุดสอดคล้องกันโดยให้ความรู้สารสนเทศที่มีอยู่ในห้องสมุด ส่วนรายวิชา IL 103 มีความแตกต่างโดยเนื้อหาของรายวิชาสอนหลักการทั่วไป

จากประสบการณ์ในด้านการดำเนินงานผู้วิจัยพบว่า นักศึกษายังมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการรู้สารสนเทศน้อย ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา ทักษะการรู้สารสนเทศและ ปัจจัยการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี เพื่อหาแนวทางที่จะส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษาเกิดทักษะการรู้สารสนเทศที่พึงประสงค์ เป็นผู้ใฝ่รู้ตลอดชีวิต และเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของสังคมและประเทศชาติต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ดวงกมล อุ่นจิตติ (2546) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพาและเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2545 รวม 7 คณะ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้คณะเป็นตัวแบ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบการรู้สารสนเทศ จากการศึกษาพบว่านิสิตปริญญาตรีมีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกันพบว่า นิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านิสิตกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นิสิตระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีการประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ทางสถิติ โดยทุกกลุ่มสาขาวิชาคือ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีค่าเฉลี่ยการประเมินการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง

กมลรัตน์ สุขมาก (2547) ศึกษาการรู้สารสนเทศของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปี 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรู้สารสนเทศของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 โดยพิจารณาจากเกณฑ์ 5 ด้าน คือการตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ การกำหนดแหล่งสารสนเทศ การสืบค้นสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศและการใช้สารสนเทศและศึกษาปัญหาในการสืบค้นสารสนเทศของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1 มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมระดับมาก เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ 5 ด้าน พบว่านิสิตชั้นปีที่ 1 มีระดับการรู้สารสนเทศระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ การกำหนดแหล่งสารสนเทศ ด้านการประเมินสารสนเทศ ด้านการใช้สารสนเทศ และระดับปานกลางอยู่ 1 ด้าน คือ ด้านการสืบค้นสารสนเทศ ส่วนปัญหาในการสืบค้นสารสนเทศของนิสิตพบว่ามีอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นิสิตขาดความรู้และทักษะในการสืบค้นรายการออนไลน์ นิสิตไม่ทราบวิธีใช้เครื่องหมายอัญประกาศ เครื่องหมายวงเล็บ เครื่องหมายดอกจันในการสืบค้นและการสืบค้นรายการออนไลน์ บางครั้งนิสิตค้นรายการบรรณานุกรมได้แต่หาตัวเล่มไม่พบ

ปภาดา เจียวก๊ก (2547) ได้ศึกษาการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศและเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศ จำแนกตามเพศ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2545 จำนวน 465 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีความสามารถในการใช้สารสนเทศอยู่ในระดับสูง รองมาคือ ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ และความสามารถในการประเมินสารสนเทศซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับตัวแปรเพศนิสิตที่มีเพศต่างกันมีการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกันมีการรู้สารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความสามารถแตกต่างกันในด้านการประเมินสารสนเทศ และความสามารถในการใช้สารสนเทศ นิสิตที่ศึกษาในกลุ่ม สาขาวิชา ต่างกันมีการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า นิสิตกลุ่ม สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์มีการรู้สารสนเทศโดยรวมทุกด้าน สูงกว่า นิสิตกลุ่มสาขาศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนต่างกันมีการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเข้า ถึงสารสนเทศชนิดที่มีผลการเรียนดีมาก มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ สูงกว่าชนิดที่มีผลการเรียนดีและผลการเรียนพอใช้ ด้านการประเมินสารสนเทศชนิดที่มีผลการ เรียนดีมาก มีความสามารถในการประเมินสารสนเทศสูงกว่าชนิดที่มีผลการเรียนพอใช้ ด้านการใช้ สารสนเทศชนิดที่มีผลการเรียนดี มีความสามารถในการใช้สารสนเทศสูงกว่าชนิดที่มีผลการเรียน พอใช้

สมฤดี หัตถาพงษ์ (2547) ศึกษาการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเพื่อเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนิสิต โดยจำแนกตามเพศ กลุ่มสาขาวิชา ระยะเวลาที่ผ่านการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด ประสิทธิภาพในการใช้คอมพิวเตอร์ และประสิทธิภาพในการค้นหาสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตระดับ บัณฑิตศึกษา ภาคปกติ ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2546 มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 280 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามกลุ่มสาขาวิชา เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบทดสอบที่ยึดตาม “มาตรฐานความสามารถทางการรู้สารสนเทศ : สำหรับบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา” ซึ่งพัฒนาโดยสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและการ วิจัยแห่งสหรัฐอเมริกาของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-Test และ F-test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นิสิตมีการรู้สารสนเทศโดยเฉลี่ยรวมทุกด้านในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า นิสิตมีการรู้สารสนเทศในด้านความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ และด้าน ความสามารถในการประเมินสารสนเทศในระดับปานกลาง ส่วนด้านความสามารถในการใช้ สารสนเทศ มีการรู้สารสนเทศในระดับต่ำ
2. นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยนิสิตหญิงมีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านิสิตชาย ในด้านความสามารถในการเข้าถึง สารสนเทศ และด้านความสามารถในการประเมินสารสนเทศ และมีระดับการรู้สารสนเทศแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความสามารถในการใช้สารสนเทศ
3. นิสิตที่เรียนกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีระดับการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ในด้านความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า นิสิตที่ เรียนกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวม และในด้าน

ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศสูงกว่านิสิตที่เรียนกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

4. นิสิตที่มีระยะเวลาที่ผ่านการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. นิสิตที่มีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

6. นิสิตที่มีประสบการณ์ในการค้นหาสารสนเทศ มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่มีระดับการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่า นิสิตที่มีประสบการณ์ในการค้นหาสารสนเทศในระดับมาก มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศสูงกว่านิสิตที่มีประสบการณ์ในการค้นหาสารสนเทศในระดับน้อย ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน

มูจลินทร์ ผลกล้า (2549) ศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นหาการรู้สารสนเทศและเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตามคณะที่ศึกษา ประเภทโรงเรียนที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษา ประเภทจังหวัดนักศึกษาสำเร็จการศึกษา ระดับผลการเรียน ประสบการณ์ในการเรียนการใช้ห้องสมุดและการรู้สารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2548 จำนวน 342 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีการรู้สารสนเทศโดยรวมทั้ง 5 มาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้านพบว่านักศึกษามีการรู้สารสนเทศในมาตรฐานที่ 1 การกำหนดชนิดและขอบเขตสารสนเทศและมาตรฐานที่ 5 กฎหมายเศรษฐกิจและประเด็นทางสังคม อยู่ในระดับสูง ส่วนการรู้สารสนเทศในมาตรฐานที่ 2 การเข้าถึงสารสนเทศ มาตรฐานที่ 3 การประเมินสารสนเทศและมาตรฐานที่ 4 การใช้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรพบว่านักศึกษาต่างคณะกันมีการรู้สารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน รายด้านพบว่า นักศึกษาต่างคณะกันมีการรู้สารสนเทศในมาตรฐานที่ 2 การเข้าถึงสารสนเทศแตกต่างกัน รายคู่พบว่านักศึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์มีการรู้สารสนเทศแตกต่างจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง นักศึกษาสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนต่างกัน มีการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกัน สำหรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากจังหวัดต่างกันมีการรู้สารสนเทศโดยรวมไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนแตกต่างกัน มีการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกัน นักศึกษาที่มีและไม่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมีการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ศุควาดี ศรีสุตตา (2549) ศึกษากระบวนการรู้สารสนเทศของนักศึกษาพยาบาล และปัญหาด้านแหล่งและสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศโดยผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบที่พัฒนามาจากแบบทดสอบการรู้สารสนเทศของ UCLA และดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของไทย แล้วนำไปวัดระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่กำลังศึกษาอยู่ใน ปีการศึกษา 2547 จำนวน 358 คน ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่า t-Test และค่า F-test

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ส่วนใหญ่มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับดี เมื่อวิเคราะห์ถึงรายละเอียดของทักษะการรู้สารสนเทศ พบว่า นักศึกษามีความรู้และทักษะการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดวิเคราะห์แนวคิดหลักและประเด็นย่อยของเรื่องที่ศึกษาได้ และระดับดีในด้านการรู้จักแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศประเภทต่าง ๆ ทั้งสามารถใช้สารสนเทศ เข้าถึงสารสนเทศในแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศแต่ละประเภทได้ สามารถค้นหาสารสนเทศจากห้องสมุดและเว็บไซต์ต่างๆ ได้ ใช้ฐานข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินความน่าเชื่อถือของสารสนเทศเบื้องต้นได้ รวบรวมบรรณานุกรมและเขียนการอ้างอิงได้

ส่วนทักษะการรู้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ นักศึกษายังทำคะแนนได้ในระดับต่ำ ซึ่งประกอบด้วย ความเข้าใจถึงข้อจำกัดของสารสนเทศที่หามาได้ การกำหนดหัวเรื่อง คำสำคัญ และใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศที่เหมาะสม การตัดสินใจว่าควรใช้สารสนเทศจากแหล่งใด และการตัดสินใจว่าสารสนเทศที่ค้นคืนมาได้ นั้น มีความสัมพันธ์และพอเพียงในการตอบสนองความต้องการสารสนเทศของเรื่องที่กำลังศึกษา การวิเคราะห์การใช้และบูรณาการสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับหัวข้อรายงาน นอกจากนี้ยังพบว่า นักศึกษายังมีทักษะต่ำเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการถ่ายโอนหรือส่งสารสนเทศทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนของการรู้สารสนเทศของนักศึกษาตามชั้นปีที่ศึกษา ผลการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้วิชาการรู้สารสนเทศ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับปัญหาการรู้สารสนเทศของนักศึกษา พบว่า ปัญหาในด้านแหล่งและทรัพยากรสารสนเทศ และสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นปัญหาน้อย แต่ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ พบว่า นักศึกษามีปัญหาระดับมากในด้านคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการมีจำนวนไม่เพียงพอ สภาพเครื่องคอมพิวเตอร์เก่า

หรือชำรุด ใช้งานไม่สะดวกและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัย ชัดช้อยบ้อย ทำให้ไม่สะดวก

หนูไกร บุตตะวงษ์ (2549) ศึกษามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และลักษณะการรู้สารสนเทศซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับบุคคลเพื่อนำไปพัฒนาตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมสารสนเทศและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อกำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และลักษณะการรู้สารสนเทศโดยใช้เทคนิคเดลฟายในการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เลือกแบบเจาะจง 3 กลุ่ม ประกอบด้วยอาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 7 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านสารสนเทศจำนวน 7 คน และผู้บริหารหรือบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเผยแพร่สารสนเทศ จำนวน 7 คน รวม 21 คน ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 รอบ ในรอบแรก เป็นการตอบแบบสอบถามปลายเปิด ในรอบที่ 2 และ 3 เป็นการตอบแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลการวิจัยประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ 39 ลักษณะ

1. มาตรฐานที่ 1 การระบุความต้องการสารสนเทศและการกำหนดขอบเขตสารสนเทศที่ต้องการปรากฏ 3 ตัวบ่งชี้ ลักษณะการรู้สารสนเทศ ประกอบด้วย การระบุปัญหาหรือสาเหตุที่ต้องการสารสนเทศ กำหนดขอบเขตสารสนเทศและทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการ สืบหาแหล่งสารสนเทศในชุมชนและแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ จำแนกความแตกต่างของสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ พิจารณาประโยชน์ เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายและความคุ้มค่าที่จะได้รับจากการนำสารสนเทศไปใช้

2. มาตรฐานที่ 2 การเข้าถึงสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ปรากฏ 2 ตัวบ่งชี้ลักษณะการรู้สารสนเทศ ประกอบด้วย คัดเลือกและใช้เครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศที่เหมาะสมเพื่อค้นหาสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ ใช้ทักษะวิธีการค้นหาสารสนเทศที่หลากหลาย ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ การสำรวจ กำหนดคำสำคัญหรือคำที่สัมพันธ์กับสารสนเทศที่ต้องการ

3. มาตรฐานที่ 3 การประเมินค่าสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินค่าสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ลักษณะการรู้สารสนเทศ ประกอบด้วย การประเมินค่าสารสนเทศด้านคุณภาพ ปริมาณและความสอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการใช้เหตุผลในการยอมรับหรือปฏิเสธสารสนเทศที่ค้นพบ

4. มาตรฐานที่ 4 การจัดการสารสนเทศ ปรากฏ 2 ตัวบ่งชี้ ลักษณะการรู้สารสนเทศ ประกอบด้วย รวบรวม บันทึก จัดลำดับความสำคัญของสารสนเทศ อ่านข้อความสรุปใจความ

สำคัญของเรื่องเป็นคำพูดของตนเองเลือกใช้เทคโนโลยีเพื่อเผยแพร่สารสนเทศไปสู่บุคคลอื่นด้วยวิธีการที่เหมาะสม

5. มาตรฐานที่ 5 การใช้สารสนเทศและการเข้าถึงสารสนเทศ ปรากฏ 2 ตัวบ่งชี้ลักษณะการรู้สารสนเทศ ประกอบด้วย ไม่แอบอ้างเอาผลงานของคนอื่นมาเป็นของตน ปฏิบัติตนตามกฎหมาย พ.ร.บ. ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์ อ้างอิงแหล่งสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม เคารพและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ของประชาชนตามที่กฎหมายกำหนด

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และลักษณะการรู้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์แก่การศึกษาทุกระบบ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการวางแผนการปรับปรุงและการส่งเสริมกิจกรรมการรู้สารสนเทศได้ในทุกระดับ

สุพิศ บายคายคม (2550) ศึกษาการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบ ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา โดยจำแนกตามคณะตลอดจนเสนอรูปแบบเค้าโครงเนื้อหาบทเรียนช่วยสอนทักษะการรู้สารสนเทศบนเว็บไซต์ที่เหมาะสมสำหรับนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีความสามารถในการรู้สารสนเทศโดยรวมทุกมาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐานพบว่า นิสิตมีความ สามารถด้านการรับรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลางทุกมาตรฐาน โดยมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 6 ความสามารถใช้สารสนเทศด้วยความเข้าใจและยอมรับประเด็นทางด้านวัฒนธรรม จริยธรรม เศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคมที่แวดล้อมด้วยการใช้สารสนเทศ รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 ความสามารถในการตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ มาตรฐานที่ 3 ความสามารถในการประเมินสารสนเทศ มาตรฐานที่ 5 ความสามารถประยุกต์สารสนเทศใหม่และสารสนเทศที่มีอยู่เดิมเพื่อสร้างแนวคิดใหม่หรือสร้างความเข้าใจใหม่ได้ มาตรฐานที่ 4 ความสามารถจัดการสารสนเทศที่รวบรวมหรือผลิตขึ้นมาได้ และมาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบนิสิตทั้ง 3 คณะ โดยรวมพบว่า นิสิตที่ศึกษาในคณะต่างกันมีความสามารถในการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างไม่มีนัย เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายมาตรฐาน พบว่านิสิตที่ศึกษาในคณะต่างกันมีความสามารถในการรับรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในมาตรฐานที่ 2 ความสามารถในการค้นหาสารสนเทศ ส่วนมาตรฐานอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่างกัน เมื่อทดสอบเป็นรายคู่ พบว่านิสิตที่ศึกษา

คณะทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการค้นหาสารสนเทศสูงกว่านิสิตคณะวิทยาการจัดการ ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่างกัน

นิรันดร์ กังคิ (2551) ศึกษาการพัฒนาแบบจำลองการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research Development) จุดประสงค์ เพื่อพัฒนาแบบจำลองการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา การดำเนินการวิจัยมี 2 ระดับ ได้แก่ การออกแบบระดับมหภาค (Macro Level) คือการออกแบบแบบจำลองการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ และการออกแบบระดับจุลภาค (Micro Level) คือการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ การพัฒนาแบบจำลองการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศผู้วิจัยดำเนินการ โดยวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ แล้วนำมากำหนดแบบจำลองการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ ได้ 7 ขั้นตอน นำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศประกอบด้วย 3 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ และกระบวนการเรียนการสอน มีจำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ นำกิจกรรมการเรียนการสอนมาใช้นิตินิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 400307 ทักษะการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลสารสนเทศ (Content Analysis Skill for Information Technology Data) ปีการศึกษา 2550 ภาคปลาย จำนวน 30 คน เป็นเวลา 15 ครั้ง ครั้งละ 3 คาบ ระยะเวลา 15 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูล และประเมินจากคู่มือพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Analysis of Variance) ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการออกแบบจำลองการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ กำหนดขอบเขตสารสนเทศ กำหนดแหล่งและช่องทางการเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศ การกระทำกับข้อมูล การตรวจสอบการยอมรับของข้อมูล การนำเสนอสารสนเทศ การสรุปกระบวนการค้นคว้าข้อมูลสารสนเทศ 2. ผลจากการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการรู้สารสนเทศของผู้เรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุปได้ว่ากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศที่พัฒนาจากแบบจำลองการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศสามารถพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาได้

ธัญญารีย์ ศิริชัย (2552) ศึกษาการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ระดับการรู้สารสนเทศ สภาพการดำเนินงานปัจจัยที่สนับสนุนและจัดขบวนการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ระยะที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ระยะที่ 3 ประชุมระดมสมองผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษาโดยเฉลี่ยมีการรู้สารสนเทศอยู่ในช่วงคะแนนระหว่าง 51-60 คะแนน 2. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศพบว่ามีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 4 เรื่อง ได้แก่ การให้ความสำคัญของการรู้สารสนเทศว่าเป็นทักษะจำเป็นในการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดและการฝึกอบรม การสืบค้นข้อมูลและห้องสมุดมีบรรณารักษ์รับผิดชอบการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาโดยตรง และพบว่าสถานที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษาและรูปแบบการบริหารจัดการส่งผลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา 3. การศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในระดับมาก 5 เรื่อง ได้แก่ การใช้ฐานข้อมูลเฉพาะสาขาวิชาที่ตนศึกษา ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศประเภทต่าง ๆ การใช้โปรแกรมค้นหา การสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์และการสืบค้นข้อมูลระดับสูง 4. การศึกษาปัญหาการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ พบว่าสภาพการดำเนินงานไม่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็ขนาดของสถาบันอุดมศึกษาส่งผลต่อการพัฒนา ได้แก่ นักศึกษาจากสถาบันขนาดใหญ่ประสบปัญหาค่อนข้างน้อย ปัญหาที่นักศึกษาประสบค่อนข้างมาก ได้แก่ ความเพียงพอของจำนวนทรัพยากรสารสนเทศ พบความแตกต่างระหว่างรูปแบบการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษาส่งผลต่อปัญหาด้านทรัพยากรและแหล่งสารสนเทศ นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนรู้วิชาสารสนเทศและคอมพิวเตอร์เบื้องต้นต่างกันจะประสบปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศต่างกัน 5. ผลการศึกษาปัจจัยที่จัดขบวนการพัฒนาของผู้บริหาร 3 ประการ ได้แก่ ข้อจำกัดเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา การเรียนการสอนเน้นการสอนเนื้อหามากกว่าการสอนวิธีการหาความรู้และวิธีการเรียนรู้ หลักสูตรด้านการรู้สารสนเทศไม่ได้รับการปรับปรุง และผลการระดมสมองผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะต่อร่างแนวทางการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมในสถาบันตลอดจนกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ

อารีย์ เพชรหวน (2552) ศึกษาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอกการวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศ และเปรียบเทียบระดับ การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก จำแนกตามชั้นปี คณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ

รวบรวม ข้อมูล คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานใช้ค่า F-test ผลการวิจัย มีดังนี้

1. นักศึกษาส่วนใหญ่มีทักษะการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความสามารถในการใช้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ และความสามารถในการประเมินสารสนเทศ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2. นักศึกษาที่ศึกษาในคณะต่างกัน มีการรู้สารสนเทศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่า นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์มีการรู้สารสนเทศโดยรวมทุกด้านสูงกว่านักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ นิติศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในคณะต่างกัน มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการใช้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความสามารถในการประเมินสารสนเทศไม่พบความแตกต่าง เมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่า นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศสูงกว่านักศึกษาทั้ง 4 คณะ ในขณะเดียวกัน นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศ สูงกว่า นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ ส่วนความสามารถในการใช้สารสนเทศ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ไม่พบความแตกต่าง

งานวิจัยในต่างประเทศ

เฮพเวิร์ธ (Hepworth, 1999) ศึกษาทักษะและการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนันทยาง (NTU) ประเทศสิงคโปร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์สอบถามจากงานที่ทำและการสังเกต ศึกษาแก่นักศึกษากลุ่มที่ต้องทำโครงการค้นคว้าวิจัย เลือกรุ่นตัวอย่างโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Technique) ในการศึกษา 3 วิธี คือ 1. วิเคราะห์งานนักศึกษา 2. ทำการสัมภาษณ์ 3. สังเกตพฤติกรรมนักศึกษาจากการทำรายงาน วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาวิธีคิดและพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนันทยาง ประเทศสิงคโปร์ มีการรู้สารสนเทศด้านพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ อีกทั้งมีความสามารถและทักษะการค้นคืนสารสนเทศที่จำกัด และอยู่ในระดับน้อย และผลการวิจัยยังพิสูจน์ให้เห็นว่าการนำการรู้สารสนเทศและความสามารถดังกล่าวเข้าร่วมในหลักสูตรนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาพัฒนาการรู้สารสนเทศและความสามารถดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001) ทำการประเมินการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย (The University of California); โครงการ

สำรวจความรู้ ความสามารถและทักษะการรู้สารสนเทศของห้องสมุด UCLA โดยใช้แบบทดสอบเพื่อวัดทักษะหรือความรู้ของนักศึกษาว่ามีความรู้หรือทักษะเกี่ยวกับ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศ และการสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ เป็นเครื่องมือประเมินความรู้ความสามารถและทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 500 คน และได้รับแบบทดสอบกลับคืนจำนวน 453 ชุด ตัวแปรต้นที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียน ระดับชั้นปี สาขาวิชา ระยะเวลาในการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดและการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ความสามารถและทักษะการรู้สารสนเทศเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและการสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ โดยรวมของนักศึกษาแตกต่างกัน และระดับการรู้สารสนเทศโดยทั่วไปที่ได้จากการประเมิน พบว่า นักศึกษาร้อยละ 45.50 มีการรู้สารสนเทศในระดับต่ำ นักศึกษาร้อยละ 52.00 ไม่สามารถบอกแหล่งเพื่อค้นหาสารสนเทศได้ และนักศึกษาร้อยละ 62.00 ไม่สามารถบอกวิธีการเขียนบรรณานุกรมอ้างอิงบทความวารสารได้ เมื่อเปรียบเทียบตามตัวแปรที่ศึกษาพบว่า

1. นักศึกษาที่ใช้ห้องสมุดบ่อยได้คะแนนจากการตอบแบบทดสอบสูงกว่านักศึกษาที่ใช้ห้องสมุดน้อย
2. นักศึกษาที่เรียนวิชาการใช้ห้องสมุด มีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด
3. นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้คะแนนในการตอบแบบทดสอบสูงกว่านักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ และไม่พบความแตกต่างระหว่าง ชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3
4. นักศึกษาสาขามนุษยศาสตร์ ได้คะแนนในการตอบแบบทดสอบสูงกว่านักศึกษาสถาปัตยกรรมศาสตร์และสาขาวิทยาศาสตร์
5. นักศึกษาที่ใช้ฐานข้อมูลหนังสือสม่ำเสมอได้คะแนนในการตอบแบบทดสอบสูงกว่านักศึกษาที่ใช้ฐานข้อมูลน้อย ส่วนคำถามอื่น ๆ ที่นักศึกษาตอบว่าไม่ทราบและไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวคือ การประเมินเว็บไซต์ การระบุแหล่งที่อยู่ของสารสนเทศ การเขียนบรรณานุกรมอ้างอิง หนังสือและบทความวารสาร การใช้ตรรกบูลีน การค้นหาข้อมูลจากโอแพค และการพิจารณาเนื้อเรื่องโดยดูจากเลขเรียกหนังสือ

วิทไมร์ (Whitmire, 2001) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน-เมดิสัน (University of Wisconsin-Madison) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งที่ 2 ที่ได้จากการสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน-เมดิสัน ในปี ค.ศ. 1998 การสำรวจดังกล่าวได้สอบถามในเรื่องความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการ การอำนวยความสะดวกของมหาวิทยาลัย และประสบการณ์ทางวิชาการ โดยทั่ว ๆ ไปของนักศึกษา การศึกษาครั้งนี้จะคัดเฉพาะนักศึกษาที่ให้

คำตอบเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ ได้แก่ ทักษะการค้นคว้าวิจัยทางสารสนเทศและห้องสมุดเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา จำนวน 643 คน ตัวแปรที่ศึกษาคือ 1. ภูมิหลังของนักศึกษา ได้แก่ เชื้อชาติ เพศ 2. ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย ได้แก่ ชั้นปี ความสามารถในการใช้ห้องสมุด เช่น นักศึกษาจัดอันดับความสามารถในการใช้ห้องสมุดของตนอยู่ในระดับสูงเพียงใด เป็นต้น ในการประเมินการสอน เช่น คุณภาพการสอนทั้งหมดโดยรวม การประเมินผู้สอน เช่น อาจารย์มีการจัดอภิปรายถึงประเด็นหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เรียนนอกห้องเรียนหรือไม่ และความเอาใจใส่ของอาจารย์ต่อความต้องการของนักศึกษา การประเมินสาขาวิชา เช่น เนื้อหาและหลักสูตรของรายวิชาต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่เรียน คุณภาพการสอนของอาจารย์ และประสบการณ์ในการทำรายงาน เช่น จำนวนรายวิชาที่มีการเขียนรายงาน โอกาสในการปรับปรุงแก้ไขหรือการเสนอรายงานในหัวข้อใหม่และจำนวนหน้าของรายงานที่เขียน 10 หน้าหรือมากกว่า 10 หน้า ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามีการจัดอันดับความสามารถในการใช้ห้องสมุดของตนอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ จัดอันดับการสอน ปฏิริยาตอบกลับของอาจารย์และวิชาเอกที่ตนเรียนอยู่ระหว่าง “ดี” กับ “ดีมาก” ในภาคเรียนผ่านมานักศึกษามีวิชาเรียน 2 วิชาที่ให้เขียนรายงานจำนวน 10 หรือมากกว่า 10 หน้า มีวิชาเรียนเกี่ยวกับการเขียนรายงานและวิชาเรียนที่จัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขรายงานของตน นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตอบว่า “ค่อนข้างพอใจ” ไปจนถึง “พอใจมาก” ต่อกระบวนการในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ จากการทดสอบสหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานและประสบการณ์ทางวิชาการของนักศึกษากับความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อกระบวนการในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมากระหว่างการจัดอันดับความสามารถในการใช้ห้องสมุดด้านการกำหนดสารสนเทศที่ต้องการได้ของนักศึกษากับการประเมินการรู้สารสนเทศของตน ส่วนชั้นปีมีความสัมพันธ์น้อยที่สุด นักศึกษาที่เรียนชั้นปีที่สูงขึ้นจะมีความพึงพอใจต่อทักษะการรู้สารสนเทศของตน ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศ โดยจัดเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ การประเมินอาจารย์ การประเมินการสอน ประสบการณ์เกี่ยวกับการเขียนและเชื้อชาติ มีเพียง 2 ตัวแปรเท่านั้นที่ไม่สัมพันธ์กับ การประเมินทักษะการรู้สารสนเทศ คือ เพศ และ สาขาวิชาจากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่มีความสามารถในการใช้ห้องสมุด จะประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของตนเองอยู่ในระดับสูง

เรห์แมน และ โมฮัมหมัด (Rehman & Mohannad, 2002) ศึกษาทักษะการใช้ห้องสมุด และทักษะทางสารสนเทศของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยคูเวต (Kuwait University) จำนวน 163 คน และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการใช้ห้องสมุด และปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ และปัจจัยทางวิชาการ ได้แก่ ประเภทของโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา

ที่นักศึกษาเรียนจบมา ขึ้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความสามารถของภาษาอังกฤษ โดยสอบถามความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด บัตรรายการ การจัดการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด แหล่งสารสนเทศอ้างอิง การค้นหาสารสนเทศจากฐานข้อมูล ซีดี-รอม และปฏิสัมพันธ์ของบุคลากรห้องสมุดกับผู้ใช้ ผลการวิจัย พบว่า

1. นักศึกษา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.20) ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดและบริการของห้องสมุด
2. นักศึกษา (ร้อยละ 73.60) ไม่รู้จักระบบการจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ
3. นักศึกษา (ร้อยละ 64.30) พอใจการให้บริการของบรรณารักษ์
4. นักศึกษา (ร้อยละ 80.00) มีความสามารถทางคอมพิวเตอร์ในระดับดีหรือดีเยี่ยม โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 57.10) ส่วนการค้นหาสารสนเทศจาก ซีดี-รอม ถือว่าใช้น้อยที่สุด (ร้อยละ 24.50)

เคอร์บานโนกู (Kurbanoglu, 2003) ได้ประเมินประสิทธิภาพในการรู้สารสนเทศของนักศึกษาทุกชั้นปีที่ลงทะเบียนเรียนในภาควิชาการจัดการสารสนเทศ ของมหาวิทยาลัยฮาเซเทเป (Hacettepe University) เมืองอังการา ประเทศตุรกี จำนวน 179 คน โดยให้นักศึกษาประเมินประสิทธิภาพในการรู้สารสนเทศ 9 ด้าน ผลการวิจัย พบว่านักศึกษามีความสามารถและทักษะการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 พบว่ามีความสามารถและทักษะการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดความต้องการสารสนเทศ ด้านการเริ่มต้นกลยุทธ์การสืบค้น ด้านการระบุแหล่งและการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ ด้านการประเมินสารสนเทศ และด้านการแปลความหมาย สังเคราะห์ และใช้สารสนเทศ ส่วนมีระดับการรู้สารสนเทศในระดับปานกลาง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสารสารสนเทศ ด้านการประเมินสารสนเทศที่สังเคราะห์ได้และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ด้านการทบทวนปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ของตนเอง ด้านการตระหนักถึงหลักเสรีภาพทางปัญญาและการเข้าถึงสารสนเทศอย่างถูกต้อง

เบลอบีเยง (Blaabjerg, 2005) ศึกษาการสอนการรู้สารสนเทศผ่านระบบการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ เรียกว่า SWIM (Streaming Webboard Information Modules) พัฒนาโดยห้องสมุดมหาวิทยาลัยอาลบลอร์ก ประเทศเดนมาร์ก ให้เป็นระบบเรียนรู้แบบผสมผสานที่ใช้สื่อมัลติมีเดียในการพัฒนาบทเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา และคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน เนื้อหาของบทเรียนประกอบด้วย การสืบค้นสารสนเทศซึ่งนำเอาทฤษฎีการสืบค้นสารสนเทศของคัลเฮา (Kuhlthau) มาบูรณาการกับกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยใช้สื่อวีดิทัศน์ที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนและผู้เรียนสามารถสะท้อนคิดและตัดสินใจใช้

กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาหรือหาคำตอบตามโจทย์หรือสถานการณ์ที่แตกต่าง กันตามแต่ละโปรแกรมของบทเรียน รวมทั้งผู้เรียนสามารถประเมินผลการรู้สารสนเทศได้ด้วย ตนเอง ผู้เรียนจะสามารถเปลี่ยนโปรแกรมการเรียนรู้ได้ หลังจากผ่านการประเมินผลแล้ว นอกจากนี้ ในแต่ละ โปรแกรมมีผู้ดูแลคอยให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่ผู้เรียนใช้สืบค้นสารสนเทศ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้ระบบ SWIM โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกให้เรียนรู้แบบนำตนเอง และ อีกกลุ่มให้เรียนรู้ด้วยการกระตุ้นทางสังคม การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย (Focus Group Interviews) ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ด้วยวิธีกระตุ้นทางสังคมได้ผลดีกว่าการ เรียนรู้อย่างโดดเดี่ยวด้วยตนเอง เพราะผู้เรียนได้ร่วมกับผู้เรียนอื่นในการแก้ปัญหาและค้นหาคำตอบ ตามที่โจทย์กำหนด ทำให้มีการตระหนักรู้ถึงปัญหาและปรับใช้กลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศได้ ดีกว่ากลุ่มแรก การปรับปรุงระบบ SWIM ในขั้นต่อไปคือให้บรรณารักษ์หรือนักสารสนเทศมีส่วน ร่วมในฐานะผู้กระตุ้นทางสังคม โดยเป็นผู้แนะนำและให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนแบบเสมือนมาก ขึ้น ทั้งนี้เป็นการขยายการบริการของห้องสมุดให้ใกล้ชิดผู้ใช่มากขึ้นและเป็นการบูรณาการการรู้ สารสนเทศกับการเรียนรู้แบบเสมือน

พินโท และคูเซท (Pinto & Doucet, 2007) ศึกษาการใช้งานเว็บทำที่เรียกว่า e-COMS (Electronic Content Management Skills) ที่พัฒนาโดยเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยสเปนประเทศ สเปนมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถในการจัดการ วิเคราะห์ และประเมิน สารสนเทศโดยผสมผสานตัวแบบทักษะการรู้สารสนเทศหลายตัวแบบ ได้แก่ Big6, FORMIST, PWS, UNESCO เป็นต้น เว็บ e-COMS ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิกได้แก่ ผู้สอน ผู้วิจัย และผู้เรียนโดยสามารถปรับปรุงเพิ่มข้อมูลใหม่ๆเข้ามาในระบบได้ตลอดเวลา ประกอบด้วยเนื้อหา ทักษะการรู้สารสนเทศ เครื่องมือการค้นหาข้อมูล แหล่งคู่มือสำหรับอาจารย์ เครื่องมือสื่อสาร ระหว่างบุคคล การอบรม การประเมิน และการเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้ แยกระดับความยากง่ายในการเรียนรู้และฝึกฝนของผู้เรียน โดยแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับทักษะ ทั่วไป และระดับความสามารถเฉพาะด้าน สำหรับเนื้อหาการรู้สารสนเทศที่สอนได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์และสรุป เทคนิคในการสืบค้นและประเมินสารสนเทศ การ จัดรูปแบบสารสนเทศและการนำเสนอสารสนเทศ รวมทั้งการใช้ระบบสื่อสารเพื่อสร้างและ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ จึงเป็นระบบที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในประเทศสเปน และต่างประเทศที่ใช้ภาษาสเปน

เรสนิส กิบสัน และมิสโค (Resnis, Gibson & Misco, 2010) ได้ศึกษาการประเมินการรู้ สารสนเทศของมหาวิทยาลัยไมอามี ประเทศสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ รวมถึงศึกษา ขั้นตอนการค้นหาข้อมูล วิธีการสืบค้นและการเตรียมการที่ต่างกันออกไปตามทักษะของนักศึกษา

ในแต่ละระดับ ทั้งนี้เพื่อจุดประสงค์ให้กลุ่มนักศึกษาสามารถนำทักษะไปปรับใช้ได้นอกเหนือจากบทเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญการวิจัยร่วมกับบรรณารักษ์ออกแบบสำรวจจำนวน 60 คำถามจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้นักศึกษาในชั้นเรียนจำนวน 300 คน ซึ่งค้นพบว่าความเข้าใจเกี่ยวกับ การรู้สารสนเทศ ระหว่างนักศึกษามีความเห็นที่คล้ายคลึง และแตกต่างกันไปซึ่งผลจากการวิจัย คณะที่เข้าร่วมโครงการประเมินการรู้สารสนเทศได้ปรับเปลี่ยนแผนการเรียนและได้เพิ่มเนื้อหาในส่วนที่ทำให้กระบวนการทางการวิจัยชัดเจนมากขึ้น โดยการร่วมมือระหว่าง อาจารย์ และบรรณารักษ์เพื่อการออกแบบวิธีการให้นักศึกษาได้มีทักษะการรู้สารสนเทศเพิ่มมากขึ้น

เฮด และไอเซนเบิร์ก (Head & Eisenberg, 2010) ได้ศึกษาโรงเรียนสารสนเทศมหาวิทยาลัยวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา จากการจัดทำโครงการการรู้สารสนเทศ (Project Information Literacy: PIL) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในการแสวงหาสารสนเทศและค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียนและเพื่อใช้สารสนเทศแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยได้ดำเนินการวิจัยสำรวจเกี่ยวกับการประเมินและการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคดิจิทัล จากมหาวิทยาลัย 25 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งประกอบด้วยวิทยาลัยชุมชน มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวน 8,353 คน ที่ติดตามความสมัครใจจากประชากรนักศึกษา 112,844 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถาม นอกจากนี้ ยังใช้วิธีสัมภาษณ์นักศึกษาที่สมัครใจเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม ผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้จากเว็บและจากห้องสมุด โดยมีเกณฑ์การประเมินคือความทันสมัยของสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศส่วนใหญ่เป็นกระบวนการความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนสองในสามปรึกษาเพื่อน และ/หรือสมาชิกในครอบครัว เมื่อต้องการความช่วยเหลือและคำแนะนำในการประเมินและคัดเลือกสารสนเทศเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน เกือบครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ผู้สอนเมื่อต้องการสารสนเทศเพื่อใช้ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายและร้อยละ 11.00 ขอความช่วยเหลือจากบรรณารักษ์ ใช้วิธีการค้นคว้าที่เคยเรียนรู้มาในโรงเรียนมัธยมศึกษา นักศึกษาจำนวนน้อยใช้เว็บ 2.0 ในช่วง 6 เดือน ร้อยละ 84.00 ระบุว่าขั้นตอนที่ยากที่สุดของกระบวนการค้นคว้าคือการเริ่มต้นทำงาน ร้อยละ 66.00 ในการกำหนดหัวข้อ ร้อยละ 62.00 ในการตีกรอบหัวข้องานให้แคบลงและขาดความเข้าใจในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยในยุคดิจิทัล กลยุทธ์เพื่อการจัดการสารสนเทศจากความรู้ที่มีกับสิ่งใหม่ พบปัญหาการเริ่มต้นกับงานในการกำหนดหัวข้อ ลักษณะ ขอบเขต กรอบแนวคิด และขาดทักษะพื้นฐาน วิธีการส่งเสริมโดยความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ คณะวิชา บรรณารักษ์ ผู้ดูแลระบบและผู้บริหารระดับสูง เพื่อบูรณาการสอน โดยมีอาจารย์เป็นผู้ประสานงานวิธีการส่งเสริมสื่อและพัฒนารูปแบบตามยุคสมัยสำหรับศตวรรษใหม่

สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 เรื่องดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นงานวิจัยในประเทศ จำนวน 11 เรื่อง และงานวิจัยต่างประเทศ จำนวน 9 เรื่อง เพื่อนำมาศึกษา ปัจจัยการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ พบว่า มีผลการวิจัยในแต่ละด้านและผลโดยรวมมีความสอดคล้องและแตกต่างกัน ดังนี้

1. สภาพการรู้สารสนเทศ

การศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ผลการศึกษาที่ปรากฏผลสอดคล้องและแตกต่างกัน พบว่า ในแต่ละด้านระดับการรู้สารสนเทศ ของนักศึกษาอยู่ในระดับสูง ปานกลาง ต่ำ ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดลักษณะและขอบเขตสารสนเทศ

ระดับสูง ได้แก่ผลงานวิจัยที่สอดคล้องกันของ กมลรัตน์ สุขมาก (2547) มุจลินทร์ ผลกล้า (2549) สุดาวดี ศรีสุดดา (2549) วิทไมร์ (Whitmire, 2001) เคอร์บานโนกลู (Kurbanoglu, 2003) ซึ่งแตกต่างจากผลงานวิจัยของ สุพิศ บายคายคม (2550) ที่อยู่ในระดับปานกลาง และจากผลงานวิจัยของ เฮพเวิร์ธ (Hepworth, 1999) เรห์แมน และโมฮัมหมัด (Rehman & Mohammad, 2002) เฮดและไอเซนเบิร์ก (Head & Eisenberg, 2010) ที่อยู่ในระดับต่ำ

1.2 ด้านการเข้าถึงสารสนเทศ

ระดับสูง ได้แก่ผลงานวิจัยของ เคอร์บานโนกลู (Kurbanoglu, 2003) ระดับปานกลาง ได้แก่ ผลงานวิจัยที่สอดคล้องกันของ กมลรัตน์ สุขมาก (2547) ปภาดา เจียวก๊ก (2547) สมฤดี หัตถาพงษ์ (2547) มุจลินทร์ ผลกล้า (2549) สุดาวดี ศรีสุดดา (2549) สุพิศ บายคายคม (2550) อารีย์ เพชรหวน (2552) ซึ่งแตกต่างจากผลงานวิจัยของ เฮพเวิร์ธ (Hepworth, 1999) คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001) เรห์แมน และโมฮัมหมัด (Rehman & Mohammad, 2002) ที่อยู่ในระดับต่ำ

1.3 ด้านการประเมินสารสนเทศ

ระดับสูง ได้แก่ผลงานวิจัยที่สอดคล้องกันของ กมลรัตน์ สุขมาก (2547) วิทไมร์ (Whitmire, 2001) เคอร์บานโนกลู (Kurbanoglu, 2003) ซึ่งแตกต่างจากผลงานวิจัยที่สอดคล้องกันของ ดวงกมล อุณจิตติ (2546) ปภาดา เจียวก๊ก (2547) สมฤดี หัตถาพงษ์ (2547) มุจลินทร์ ผลกล้า (2549) สุดาวดี ศรีสุดดา (2549) สุพิศ บายคายคม (2550) อารีย์ เพชรหวน (2552) ที่อยู่ในระดับปานกลาง และแตกต่างจากผลงานวิจัยของ คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001) เฮด และไอเซนเบิร์ก (Head & Eisenberg, 2010) ที่อยู่ในระดับต่ำ

1.4 ด้านการใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหา

ระดับสูง ได้แก่ผลงานวิจัยที่สอดคล้องกันของ กมลรัตน์ สุขมาก (2547) ปภาดา เจียวกัก (2547) วิทไมร์ (Whitmire, 2001) เคอร์บานโนกลู (Kurbanoglu, 2003) ซึ่งแตกต่างจากผลงานวิจัยของ มุจลินทร์ ผลกล้า (2549) สุพิศ บายคายคม (2550) ที่อยู่ในระดับปานกลาง และแตกต่างจาก ผลงานวิจัยที่สอดคล้องกันของ สมฤดี หัตถาพงษ์ (2549) สุดาวดี ศรีสุตตา (2549) เฮพเวิร์ธ (Hepworth, 1999) คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001) เรห์แมน และโมฮัมหมัด (Rehman & Mohannad, 2002) เฮด และไอเซนเบิร์ก (Head & Eisenberg, 2010) ที่อยู่ในระดับต่ำ

1.5 ด้านกฎหมาย เศรษฐกิจและสังคม เกี่ยวกับการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศ

ระดับสูง ได้แก่ผลงานวิจัยของ มุจลินทร์ ผลกล้า (2549) ซึ่งแตกต่างจากผลงานวิจัยที่สอดคล้องกันของ สุดาวดี ศรีสุตตา (2549) สุพิศ บายคายคม (2550) เคอร์บานโนกลู (Kurbanoglu, 2003) ที่อยู่ในระดับปานกลาง และแตกต่างจากผลงานวิจัยของ คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001) ที่อยู่ในระดับต่ำ

ระดับการรู้สารสนเทศโดยรวม ผลการศึกษการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีมีระดับการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับสูง ปานกลาง ต่ำ จากผลงานของผู้วิจัย ดังนี้ ระดับสูง ได้แก่ผลงานวิจัยที่สอดคล้องกันของ กมลรัตน์ สุขมาก (2547) สุดาวดี ศรีสุตตา (2549) วิทไมร์ (Whitmire, 2001) ซึ่งแตกต่างจากผลงานวิจัยที่สอดคล้องกันของ ดวงกมล อุ่นจิตติ (2546) ปภาดา เจียวกัก (2547) มุจลินทร์ ผลกล้า (2549) สุพิศ บายคายคม (2550) อารีย์ เพชรหวน (2552) เคอร์บานโนกลู (Kurbanoglu, 2003) ที่อยู่ในระดับปานกลาง และแตกต่างจากผลงานวิจัยที่สอดคล้องกันของ เฮพเวิร์ธ (Hepworth, 1999) คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001) เรห์แมน และโมฮัมหมัด (Rehman & Mohannad, 2002) เฮด และไอเซนเบิร์ก (Head & Eisenberg, 2010) ที่อยู่ในระดับต่ำ และผลการศึกษการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากผลงานวิจัยของสมฤดี หัตถาพงษ์ (2547)

2. การเปรียบเทียบการรู้สารสนเทศ

2.1 จำแนกตามคณะที่ศึกษา ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมของนักศึกษา จำแนกตามคณะที่ศึกษาพบว่า นักศึกษาสังกัดคณะหรือกลุ่มสาขาวิชาแตกต่างกันมีทักษะการรู้สารสนเทศแตกต่างกัน ได้แก่ผลงานวิจัยของ ดวงกมล อุ่นจิตติ (2546) ปภาดา เจียวกัก (2547) สมฤดี หัตถาพงษ์ (2547) สุพิศ บายคายคม (2550) อารีย์ เพชรหวน (2552) คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001)

ส่วนผลงานวิจัยของ มุจลินทร์ ผลกล้า (2549) พบว่า ผลโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่พบว่ารายด้าน นักศึกษาต่างคณะกันมีการรู้สารสนเทศด้านการเข้าถึงสารสนเทศแตกต่างกัน

รายงานว่า นักศึกษาจากคณะศึกษาศาสตร์มีการรู้สารสนเทศแตกต่างจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

2.2 จำแนกตามเพศ

ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา โดยจำแนกตามเพศพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในระดับการรู้สารสนเทศ ตามตัวแปรเพศที่ได้ศึกษา ได้แก่ผลงานวิจัยของ ดวงกมล อุ่ณจิตติ (2546) และปภาดา เขียวก๊ก (2547)

ส่วนผลงานวิจัยของ สมฤดี หัตถาพงษ์ (2547) พบว่า นิสิตที่มีเพศต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศแตกต่างกัน โดยนิสิตหญิง มีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านิสิตชาย

2.3 จำแนกตามระดับผลการเรียน

ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา โดยจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า แตกต่างกัน นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีมาก มีระดับการรู้สารสนเทศในทุกด้านดีกว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี และ พอใช้ ได้แก่ผลงานวิจัยของ ปภาดา เขียวก๊ก (2547) มุจลินทร์ ผลกล้า (2549) สุดาวดี ศรีสุตตา (2549) อารีย์ เพชรหวน (2552) คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001)

2.4 จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา โดยจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา พบว่า นิสิตที่ศึกษาในชั้นปีที่ต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความสามารถแตกต่างกันในด้านการประเมินสารสนเทศ และความสามารถในการใช้สารสนเทศ ได้แก่ผลงานวิจัยของ ปภาดา เขียวก๊ก (2547) และอารีย์ เพชรหวน (2552) ส่วนผลงานวิจัยของ สุดาวดี ศรีสุตตา (2549) พบว่า การรู้สารสนเทศของนักศึกษาตามชั้นปีที่ศึกษามีความแตกต่างกัน

ส่วนผลงานวิจัยของ คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001) พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้คะแนนในการตอบแบบทดสอบสูงกว่านักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ แต่ไม่พบความแตกต่างในชั้นปีที่ 1-3 วิทไมร์ (Whitmire, 2001) พบว่านักศึกษาที่เรียนชั้นปีที่สูงขึ้นมีความพึงพอใจต่อทักษะการรู้สารสนเทศของตน และเคอร์บานโนกลู (Kurbanoglu, 2003) พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีทักษะการรู้สารสนเทศในระดับมาก 5 ด้าน

3. ประสิทธิภาพในการเรียนการใช้ห้องสมุดและการรู้สารสนเทศ

ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา โดยศึกษาจากประสิทธิภาพการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดและประสิทธิภาพการเข้ารับการฝึกอบรมการใช้ห้องสมุด การใช้คอมพิวเตอร์พบว่า มีความแตกต่าง นักศึกษาที่ผ่านประสิทธิภาพดังกล่าวมาแล้วมีระดับการรู้

สารสนเทศมากกว่านักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ ได้แก่ ผลงานวิจัยของ ดวงกมล อุ่นจิตติ (2546)

สุดาวดี ศรีสุตตา (2549) สัจจารีย์ ศิริชัย (2552) คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001)

ส่วนผลงานวิจัยที่พบว่า ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ ผลงานวิจัยของ สมฤดี หัตถาพงษ์ (2547) และมุจลินทร์ ผลกล้า (2549)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ส่วนใหญ่เน้นการศึกษาถึง การสอนการรู้สารสนเทศ ทักษะ และการประเมินการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ตลอดจนการพัฒนารูปแบบเพื่อสนับสนุนการรู้สารสนเทศของผู้เรียนสำหรับงานวิจัยในประเทศ มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศ มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับสูงและต่ำ นักศึกษาทั้งในและต่างประเทศส่วนมากยังขาดทักษะในการใช้เครื่องมือช่วยค้นหาสารสนเทศ และขาดกลยุทธ์การค้นหาข้อมูล โดยการใช้ตรรกะ เทคนิคการตัดคำ รวมทั้งขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารสนเทศและการใช้สารสนเทศ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการสอนการรู้สารสนเทศ รวมทั้งการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศ มีทักษะในการนำสารสนเทศไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสังเคราะห์ได้แนวคิดการทำวิจัยครั้งนี้โดยนำมาศึกษากับสมมติฐานที่กำหนดไว้ในงานวิจัย

1. นักศึกษาชั้นปีต่างกันมีทักษะการรู้สารสนเทศแตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภาดา เจียวก๊ก (2547) อารีย์ เพชรหวน (2552) สุดาวดี ศรีสุตตา (2549) คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001) และเคอร์บานโนกลู (Kurbanoglu, 2003)
2. นักศึกษาสังกัดคณะต่างกันมีทักษะการรู้สารสนเทศแตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกมล อุ่นจิตติ (2546) ปภาดา เจียวก๊ก (2547) สมฤดี หัตถาพงษ์ (2547) สุพิศ บายคายคม (2550) อารีย์ เพชรหวน (2552) คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001)
3. นักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกันมีทักษะการรู้สารสนเทศแตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภาดา เจียวก๊ก (2547) มุจลินทร์ ผลกล้า (2549) สุดาวดี ศรีสุตตา (2549) อารีย์ เพชรหวน (2552) คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001)
4. นักศึกษาที่เรียนวิชาพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดมีทักษะการรู้สารสนเทศแตกต่างจากนักศึกษาที่ไม่ได้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงกมล อุ่นจิตติ (2546) สุดาวดี ศรีสุตตา (2549) สัจจารีย์ ศิริชัย (2552) คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001) ส่วนงานวิจัยที่พบว่า ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ งานวิจัยของ สมฤดี หัตถาพงษ์ (2547) มุจลินทร์ ผลกล้า (2549) โดยศึกษา

จากประสบการณ์ การเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดและประสบการณ์การเข้ารับการฝึกอบรมการใช้ห้องสมุด

5. นักศึกษาที่เข้ารับการอบรมการใช้ห้องสมุดมีทักษะการรู้สารสนเทศแตกต่างจากนักศึกษาที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมสอดคล้องกับงานวิจัยของ ควงกมล อุ่นจิตติ (2546) สุดาวดี ศรีสุตตา (2549) สัจจารีย์ ศิริชัย (2552) คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001) ส่วนงานวิจัยที่พบว่า ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ งานวิจัยของ สมฤดี หัตถาพงษ์ (2547) โดยศึกษาจากประสบการณ์การเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดและประสบการณ์การเข้ารับการฝึกอบรมการใช้ห้องสมุด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการศึกษาเพื่อให้ทราบถึง ระดับทักษะการรู้สารสนเทศ และความแตกต่าง ด้านทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ จำแนกตามปัจจัยการเรียนรู้ ซึ่งได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 5 ปัจจัย และผู้วิจัยได้มีแนวคิดศึกษาเพิ่มด้านปัจจัยการเรียนรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดแล้วสอบผ่านและสอบไม่ผ่านหรือไม่ได้เรียน เพื่อผลการวิจัยในครั้งนี้ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผนและสนับสนุน เพื่อส่งเสริมนักศึกษาให้มีทักษะในการเข้าถึง และใช้ประโยชน์จากแหล่งสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สังเคราะห์งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ทวีปอเมริกา ยุโรป และเอเชีย
ทวีปอเมริกา

การพัฒนาการรู้สารสนเทศในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยเกิดขึ้นจากความร่วมมือระดับชาติ ตระหนักถึงการรู้สารสนเทศในตัวเองตลอด มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศอย่างต่อเนื่อง มีการจัดตั้งสถาบันการรู้สารสนเทศภายใต้การดำเนินงานของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและการวิจัย วัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่สถาบันต่าง ๆ ที่จะร่วมมือให้เกิดการรู้สารสนเทศอย่างกว้างขวางและให้บริการข้อมูลผ่านแหล่งสารสนเทศบนเว็บ ทั้งได้กำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศขึ้นใช้อย่างแพร่หลาย เพื่อเป็นเครื่องมือวัดระดับการรู้สารสนเทศ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของแนวปฏิบัติในการรู้สารสนเทศของประเทศต่าง ๆ ต่อมา

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยจำนวน 4 เรื่อง ดังนี้

คาราเวลโล และคณะ (Caravello, et al., 2001) ทำการประเมินการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย (The University of California); โครงการสำรวจความรู้ ความสามารถและทักษะการรู้สารสนเทศของห้องสมุด UCLA โดยใช้แบบทดสอบเพื่อวัดทักษะหรือความรู้ของนักศึกษาว่ามีความรู้หรือทักษะเกี่ยวกับ การใช้ทรัพยากรสารสนเทศและการสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ เป็นเครื่องมือประเมินความรู้ความสามารถและทักษะการรู้

สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 500 คน ตัวแปรต้นที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ เพศ ระดับผลการเรียน ระดับชั้นปี สาขาวิชา ระยะเวลาในการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดและการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ความสามารถและทักษะการรู้สารสนเทศเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและการสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ โดยรวมของนักศึกษาแตกต่างกัน และระดับการรู้สารสนเทศโดยทั่วไปที่ได้จากการประเมิน พบว่า นักศึกษาร้อยละ 45.50 มีการรู้สารสนเทศในระดับต่ำ นักศึกษาร้อยละ 52.00 ไม่สามารถบอกแหล่งเพื่อค้นหาสารสนเทศได้ และนักศึกษาร้อยละ 62.00 ไม่สามารถบอกวิธีการเขียนบรรณานุกรมอ้างอิงบทความวารสารได้ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรที่ศึกษาพบว่า

1. นักศึกษาที่ใช้ห้องสมุดบ่อยได้คะแนนจากการตอบแบบทดสอบสูงกว่านักศึกษาที่ใช้ห้องสมุดน้อย
2. นักศึกษาที่เรียนวิชาการใช้ห้องสมุด มีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด
3. นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้คะแนนในการตอบแบบทดสอบสูงกว่านักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ และไม่พบความแตกต่างระหว่าง ชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3
4. นักศึกษาสาขามนุษยศาสตร์ ได้คะแนนในการตอบแบบทดสอบสูงกว่านักศึกษาสาขาสังคมศาสตร์และสาขาวิทยาศาสตร์
5. นักศึกษาที่ใช้ฐานข้อมูลหนังสือสม่ำเสมอได้คะแนนในการตอบแบบทดสอบสูงกว่านักศึกษาที่ใช้ฐานข้อมูลน้อย ส่วนคำถามอื่น ๆ ที่นักศึกษาตอบว่าไม่ทราบและไม่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวคือ การประเมินเว็บไซต์ การระบุแหล่งที่อยู่ของสารสนเทศ การเขียนบรรณานุกรมอ้างอิงหนังสือและบทความวารสาร การใช้ตรรกบูลีน การค้นหาข้อมูลจากโอแพค และการพิจารณาเนื้อเรื่องโดยดูจากเลขเรียกหนังสือ

จุดเด่นของงานวิจัย ได้แก่ การใช้แบบทดสอบวัดระดับการรู้สารสนเทศ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา และศึกษาการสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ในปี 2001 ถือว่าก้าวทันเทคโนโลยีล้ำยุคสมัยในขณะนั้น ผลการวิจัยครอบคลุม ชัดเจนสามารถเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้จริงพร้อมทั้งเป็นตัวอย่างของการวิจัยในสถาบันการศึกษาได้ดี

วิทไมร์ (Whitmire, 2001) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน-เมดิสัน (University of Wisconsin-Madison) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งที่ 2 ที่ได้จากการสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน-เมดิสัน ในปี ค.ศ. 1998 การสำรวจดังกล่าวได้สอบถามในเรื่องความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการ การอำนวยความสะดวกของมหาวิทยาลัย และ

ประสบการณ์ทางวิชาการโดยทั่ว ๆ ไปของนักศึกษา การศึกษาครั้งนี้จะคัดเฉพาะนักศึกษาที่ให้คำตอบเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ ได้แก่ ทักษะการค้นคว้าวิจัยทางสารสนเทศและห้องสมุดเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา จำนวน 643 คน ตัวแปรที่ศึกษาคือ 1. ภูมิหลังของนักศึกษา ได้แก่ เชื้อชาติ เพศ 2. ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย ได้แก่ ชั้นปี ความสามารถในการใช้ห้องสมุด เช่น นักศึกษาจัดอันดับความสามารถในการใช้ห้องสมุดของตนอยู่ในระดับสูงเพียงใด เป็นต้น ในการประเมินการสอน เช่น คุณภาพการสอนทั้งหมดโดยรวม การประเมินผู้สอน เช่น อาจารย์มีการจัดอภิปรายถึงประเด็นหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่เรียนนอกห้องเรียนหรือไม่ และความเอาใจใส่ของอาจารย์ต่อความต้องการของนักศึกษา การประเมินสาขาวิชา เช่น เนื้อหาและหลักสูตรของรายวิชาต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่เรียน คุณภาพการสอนของอาจารย์ และประสบการณ์ในการทำรายงาน เช่น จำนวนรายวิชาที่มีการเขียนรายงาน โอกาสในการปรับปรุงแก้ไขหรือการเสนอรายงานในหัวข้อใหม่และจำนวนหน้าของรายงานที่เขียน 10 หน้าหรือมากกว่า 10 หน้า ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามีการจัดอันดับความสามารถในการใช้ห้องสมุดของตนอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ จัดอันดับการสอน ปฏิริยาตอบกลับของอาจารย์และวิชาเอกที่ตนเรียนอยู่ระหว่าง “ดี” กับ “ดีมาก” ในภาคเรียนผ่านมานักศึกษามีวิชาเรียน 2 วิชาที่ให้เขียนรายงานจำนวน 10 หรือมากกว่า 10 หน้า มีวิชาเรียนเกี่ยวกับการเขียนรายงานและวิชาเรียนที่จัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขรายงานของตน นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตอบว่า “ค่อนข้างพอใจ” ไปจนถึง “พอใจมาก” ต่อกระบวนการในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ จากการทดสอบสหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะพื้นฐานและประสบการณ์ทางวิชาการของนักศึกษากับความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อกระบวนการในการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมากระหว่างการจัดอันดับความสามารถในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษากับการประเมินการรู้สารสนเทศของตน ส่วนชั้นปีมีความสัมพันธ์น้อยที่สุด นักศึกษาที่เรียนชั้นปีที่สูงขึ้นจะมีความพึงพอใจต่อทักษะการรู้สารสนเทศของตน ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับการประเมินทักษะการรู้สารสนเทศ โดยจัดเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ การประเมินอาจารย์ การประเมินการสอน ประสบการณ์เกี่ยวกับการเขียนและเชื้อชาติ มีเพียง 2 ตัวแปรเท่านั้นที่ไม่สัมพันธ์กับ การประเมินทักษะการรู้สารสนเทศ คือ เพศ และ สาขาวิชาจากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่คิดว่าตนมีความสามารถในการใช้ห้องสมุด จะประเมินทักษะการรู้สารสนเทศของตนเองอยู่ในระดับสูง

จุดเด่นของงานวิจัย ได้ศึกษา การประเมินสาขาวิชา ได้แก่ เนื้อหาและหลักสูตรของรายวิชาต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่เรียน คุณภาพการสอนของอาจารย์ และประสบการณ์ในการทำรายงาน เช่น จำนวน เนื้อหา หลักสูตรและความสัมพันธ์ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศในปี 2001 ถือว่าได้พัฒนาก้าวหน้ารวดเร็วกว่านานาประเทศในขณะนั้นและส่งผลต่อการพัฒนาถึงปัจจุบัน

เรสนิส กิบสัน และมิสโก (Resnis, Gibson & Misco, 2010) ได้ศึกษาการประเมินการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยไมอามี ประเทศสหรัฐอเมริกา เรื่องการรู้สารสนเทศ รวมถึงศึกษาขั้นตอนการค้นหาข้อมูล วิธีการสืบค้นและการเตรียมการที่ต่างกันออกไปตามทักษะของนักศึกษาในแต่ละระดับ ทั้งนี้เพื่อจุดประสงค์ให้กลุ่มนักศึกษาสามารถนำทักษะไปปรับใช้ได้ นอกเหนือจากบทเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญการวิจัยร่วมกับบรรณารักษ์ออกแบบสำรวจจำนวน 60 คำถามจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างให้นักศึกษาในชั้นเรียนจำนวน 300 คน ซึ่งค้นพบว่าความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ ระหว่างนักศึกษามีความเห็นที่คล้ายคลึง และแตกต่างกันไป ซึ่งผลจากการวิจัย ขณะที่เข้าร่วม โครงการประเมินการรู้สารสนเทศได้ปรับเปลี่ยนแผนการเรียนและได้เพิ่มเนื้อหาในส่วนที่ทำให้กระบวนการทางการวิจัยชัดเจนมากขึ้น โดยการร่วมมือระหว่าง อาจารย์และบรรณารักษ์เพื่อการออกแบบวิธีการให้นักศึกษาได้มีทักษะการรู้สารสนเทศเพิ่มมากขึ้น

จุดเด่นของงานวิจัย การศึกษาการประเมินการรู้สารสนเทศนักศึกษาสามารถนำทักษะการรู้สารสนเทศไปปรับใช้ได้ นอกเหนือจากบทเรียน ส่วนการออกแบบเครื่องมือวัด บรรณารักษ์ได้มีส่วนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางการวิจัย จึงมีการพัฒนาการส่งเสริมโดยปรับแผนการเรียนจากความร่วมมือระหว่าง อาจารย์และบรรณารักษ์ ทำให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เฮด และไอเซนเบิร์ก (Head & Eisenberg, 2010) ได้ศึกษาโรงเรียนสารสนเทศมหาวิทยาลัยวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา จากการจัดทำโครงการการรู้สารสนเทศ (Project Information Literacy: PIL) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในการแสวงหาสารสนเทศและค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียนและเพื่อใช้สารสนเทศแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยได้ดำเนินการวิจัยสำรวจเกี่ยวกับการประเมินและการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคดิจิทัล จากมหาวิทยาลัย 25 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งประกอบด้วยวิทยาลัยชุมชน มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 จำนวน 8,353 คน ที่คัดตามความสมัครใจจากประชากรนักศึกษา 112,844 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถาม นอกจากนี้ ยังใช้วิธีสัมภาษณ์นักศึกษาที่สมัครใจเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม ผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้จากเว็บและจากห้องสมุด โดยมีเกณฑ์การประเมินคือความทันสมัยของสารสนเทศ การประเมินสารสนเทศส่วนใหญ่เป็นกระบวนการความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนสองในสามปรึกษาเพื่อน และ/หรือสมาชิกในครอบครัว เมื่อต้องการความช่วยเหลือและคำแนะนำในการประเมินและคัดเลือกสารสนเทศเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน เกือบครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ผู้สอนเมื่อต้องการสารสนเทศเพื่อใช้ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายและร้อยละ 11.00 ขอความช่วยเหลือจากบรรณารักษ์ ใช้วิธีการค้นคว้าที่เคยเรียนรู้มาในโรงเรียนมัธยมศึกษา นักศึกษาจำนวนน้อยใช้เว็บ 2.0

ในช่วง 6 เดือน ร้อยละ 84.00 ระบุว่าขั้นตอนที่ยากที่สุดของกระบวนการค้นคว้าคือการเริ่มต้นทำงาน ร้อยละ 66.00 ในการกำหนดหัวข้อ ร้อยละ 62.00 ในการตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง และขาดความเข้าใจในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยในยุคดิจิทัล กลยุทธ์เพื่อการจัดการสารสนเทศจากความรู้ที่มีกับสิ่งใหม่ พบปัญหาการเริ่มต้นกับงานในการกำหนดหัวข้อ ลักษณะ ขอบเขต กรอบแนวคิด และขาดทักษะพื้นฐาน วิธีการส่งเสริมโดยความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ คณะวิชา บรรณารักษ์ ผู้ดูแลระบบและผู้บริหารระดับสูง เพื่อบูรณาการสอนโดยมีอาจารย์เป็นผู้ประสานงานวิธีการส่งเสริมสื่อและพัฒนารูปแบบตามยุคสมัยสำหรับศตวรรษใหม่

จุดเด่นของงานวิจัย คือเป็นโครงการวิจัยด้านการรู้สารสนเทศ (PIL) ในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยโครงการนี้ มีงานวิจัยการรู้สารสนเทศอย่างต่อเนื่องมากมายให้ศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอในเรื่องการประเมินการใช้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคดิจิทัล มีการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยที่น่าสนใจ ได้แก่การใช้สารสนเทศ Web 2.0 ของสื่อดิจิทัลต่าง ๆ และพฤติกรรมกรู้สารสนเทศที่บกพร่องซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา ซึ่งผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการหาแนวทาง เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศและบูรณาการสอนโดยมีอาจารย์เป็นผู้ประสานงานวิธีการส่งเสริมสื่อและพัฒนารูปแบบตามยุคสมัย

จุดเด่นงานวิจัยทวีปอเมริกาโดยรวม

1. วัดระดับการรู้สารสนเทศโดยใช้มาตรฐานที่ผ่านการรับรองจากสมาคมวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา
2. มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กันจำนวนมากในหัวข้อการรู้สารสนเทศ
3. ศึกษารายละเอียดอย่างลึกซึ้ง และจากผลการวิจัยนำมาพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม
4. วิจัยใช้หลายรูปแบบในการทำวิจัยในแต่ละครั้ง
5. มีพัฒนาการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศทันตามยุคสมัย
6. การวิจัยมุ่งผลให้นักศึกษานำทักษะการรู้สารสนเทศไปใช้ในชีวิตประจำวัน

นอกเหนือจากบทเรียน

ทวีปยุโรป

การพัฒนา และสนับสนุนการรู้สารสนเทศในทวีปยุโรป ได้จัดตั้งโครงการการเข้าถึงสารสนเทศสำหรับผู้ใช้โดยได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไอร์แลนด์ สวีเดน ฝรั่งเศส สเปน และอังกฤษ มีการจัดทำโปรแกรมสารสนเทศบนเว็บเพื่อสอนให้ผู้ใช้เข้าใจในเรื่องสารสนเทศ โครงการนี้ได้ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย และการศึกษา

ทางไกล โครงการสอนทางไกลได้มีการออกแบบการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ได้แก่คณาจารย์ บรรณารักษ์และคณะทำงานร่วมกันของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยจำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

เบลอเบียง (Blaabjerg, 2005) ศึกษาการสอนการรู้สารสนเทศผ่านระบบการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์ เรียกว่า SWIM (Streaming Webboard Information Modules) พัฒนาโดยห้องสมุดมหาวิทยาลัยอาลบอร์ก ประเทศเดนมาร์ก ให้เป็นระบบเรียนรู้แบบผสมผสานที่ใช้สื่อมัลติมีเดียในการพัฒนาบทเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา เนื้อหาของบทเรียนประกอบด้วย การสืบค้นสารสนเทศซึ่งนำเอาทฤษฎีการสืบค้นสารสนเทศของคัลธรา (Kuhlthau) มาบูรณาการกับกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยใช้สื่อวิทัศน์ที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนและผู้เรียนสามารถสะท้อนคิดและตัดสินใจใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศเพื่อแก้ปัญหาหรือหาคำตอบตามโจทย์หรือสถานการณ์ที่แตกต่างกันตามแต่ละโปรแกรมของบทเรียน รวมทั้งผู้เรียนสามารถประเมินผลการรู้สารสนเทศได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะสามารถเปลี่ยนโปรแกรมการเรียนได้ หลังจากผ่านการประเมินผลแล้ว นอกจากนี้ในแต่ละโปรแกรมนิเทศข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่ผู้เรียนใช้สืบค้นสารสนเทศ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้ระบบ SWIM โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกให้เรียนรู้แบบนำตนเอง และอีกกลุ่มให้เรียนรู้ด้วยการกระตุ้นทางสังคม การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย (Focus Group Interviews) ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ด้วยวิธีการกระตุ้นทางสังคม ได้ผลดีกว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะผู้เรียนได้ร่วมกับผู้เรียนอื่นในการแก้ปัญหาและค้นหาคำตอบตามที่โจทย์กำหนด ทำให้มีการตระหนักรู้ถึงปัญหาและปรับใช้กลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศได้ดีกว่ากลุ่มแรก การปรับปรุงระบบ SWIM ในขั้นต่อไปคือให้บรรณารักษ์หรือนักสารสนเทศมีส่วนร่วมในฐานะผู้กระตุ้นทางสังคม โดยเป็นผู้แนะนำและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนแบบเสมือนมากขึ้น ทั้งนี้เป็นการขยายการบริการของห้องสมุดให้ใกล้ชิดผู้ใช่มากขึ้นและเป็นการบูรณาการการรู้สารสนเทศกับการเรียนรู้แบบเสมือน

จุดเด่นของงานวิจัย ได้แก่การใช้สื่อวิทัศน์ให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนและผู้เรียนสามารถสะท้อนคิดและตัดสินใจ สามารถใช้กลยุทธ์ในการสืบค้นสารสนเทศได้ การใช้สื่อมัลติมีเดียพัฒนาบทเรียนการสอนการรู้สารสนเทศผ่านระบบการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษา และวิธีการวิจัยโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ทำให้ทราบความต้องการของนักศึกษาแต่ละบุคคล

พินโท และคูเซต (Pinto & Doucet, 2007) ศึกษาการใช้งานเว็บทำที่เรียกว่า e-COMS (Electronic Content Management Skills) ที่พัฒนาโดยเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยสเปนประเทศสเปนมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถในการจัดการ วิเคราะห์ และประเมิน

สารสนเทศโดยผสมผสานตัวแบบทักษะการรู้สารสนเทศหลายตัวแบบ ได้แก่ Big6, FORMIST, PWS, UNESCO เป็นต้น เว็บ e-COMS ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิก ได้แก่ ผู้สอน ผู้วิจัย และผู้เรียนโดยสามารถปรับปรุงเพิ่มข้อมูลใหม่ๆเข้ามาในระบบได้ตลอดเวลา ประกอบด้วยเนื้อหา ทักษะการรู้สารสนเทศ เครื่องมือการค้นหาข้อมูล แหล่งคู่มือสำหรับอาจารย์ เครื่องมือสื่อสารระหว่างบุคคล การอบรม การประเมิน และการเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้ แยกระดับความยากง่ายในการเรียนรู้และฝึกฝนของผู้เรียนโดยแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ระดับทักษะทั่วไป และระดับความสามารถเฉพาะด้าน สำหรับเนื้อหาการรู้สารสนเทศที่สอนได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์และสรุป เทคนิคในการสืบค้นและประเมินสารสนเทศ การจัดรูปแบบสารสนเทศและการนำเสนอสารสนเทศ รวมทั้งการใช้ระบบสื่อสารเพื่อสร้างและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ จึงเป็นระบบที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในประเทศสเปนและต่างประเทศที่ใช้ภาษาสเปน

จุดเด่นของงานวิจัย ได้แก่การใช้งานระบบเว็บทำที่เรียกว่า e-COMS พัฒนาทักษะและความสามารถในการจัดการ วิเคราะห์ และการประเมินสารสนเทศโดยผสมผสานตัวแบบ ทักษะการรู้สารสนเทศหลายตัวแบบ ได้แก่ Big6, FORMIST, PWS, UNESCO เป็นต้น และเว็บ e-COMS ยัง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิก ได้แก่ ผู้สอน ผู้วิจัย และผู้เรียนโดยสามารถปรับปรุงเพิ่มข้อมูลใหม่ ๆ เข้ามาในระบบได้ตลอดเวลา

จุดเด่นงานวิจัยทวีปยุโรปโดยรวม

1. ลักษณะเป็นงานวิจัยผลจากการใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศบนเว็บโดยผสมผสานตัวแบบทักษะการรู้สารสนเทศหลายตัวแบบ
 2. สร้างบทเรียนสื่อมัลติมีเดียเพื่อพัฒนาการสอนการรู้สารสนเทศ
 3. สร้างรูปแบบการพัฒนาการรู้สารสนเทศผ่านระบบการเรียนทางอิเล็กทรอนิกส์
 4. มุ่งเน้นพัฒนาการรู้สารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- ทวีปเอเชีย

การพัฒนา ส่งเสริมการสร้างสังคมฐานความรู้เพื่อเตรียมคนให้ทำงานได้ตามสภาพแวดล้อมสารสนเทศด้านต่าง ๆ ให้มีการฝึกทักษะการแก้ปัญหา และการใช้สารสนเทศเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม หน่วยงานต่าง ๆ จึงควรพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดทักษะการรู้สารสนเทศ ในการพัฒนาพฤติกรรมแสวงหาความรู้ และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ก่อให้เกิดนโยบายของภาครัฐ ด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านห้องสมุดและบริการสารสนเทศ ให้มีการสอนการรู้สารสนเทศในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษาโดยมีโครงการ และสมาคมต่าง ๆ เกิดขึ้นในประเทศไทย มีสมาคมห้องสมุด

แห่งประเทศไทยสนับสนุนและส่งเสริมห้องสมุดให้มีการดำเนินงานตามมาตรฐานและมุ่งเน้นให้
ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยจำนวน 3 เรื่อง ดังนี้

เฮพเวิร์ธ (Hepworth, 1999) ศึกษาทักษะและการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญา
ตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนันทย (NTU) ประเทศสิงคโปร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการ
วิเคราะห์สอบถามจากงานที่ทำและการสังเกต ศึกษาแก่นักศึกษากลุ่มที่ต้องทำโครงการค้นคว้าวิจัย
เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Technique) ในการศึกษา 3 วิธี คือ
1. วิเคราะห์งานนักศึกษา 2. ทำการสัมภาษณ์ 3. สังเกตพฤติกรรมนักศึกษาจากการทำรายงาน
วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาวิธีคิดและพฤติกรรมในการแสวงหาสารสนเทศ พบว่า นักศึกษา
ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนันทย ประเทศสิงคโปร์ มีการรู้สารสนเทศด้าน
พฤติกรรมในการแสวงหาสารสนเทศ อีกทั้งมีความสามารถและทักษะการค้นคว้าสารสนเทศที่จำกัด
และอยู่ในระดับน้อย และผลการวิจัยยังพิสูจน์ให้เห็นว่าการนำการรู้สารสนเทศและความสามารถ
ดังกล่าวเข้าร่วมในหลักสูตรนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้นักศึกษาพัฒนาการรู้สารสนเทศ
และความสามารถดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

จุดเด่นของงานวิจัย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการศึกษา 3 วิธี คือ 1. วิเคราะห์งาน
นักศึกษา 2. ทำการสัมภาษณ์ 3. สังเกตพฤติกรรมนักศึกษาจากการทำรายงาน ซึ่งการนำวิชาการรู้
สารสนเทศบรรจุไว้ในหลักสูตรเพื่อบูรณาการสอนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้นักศึกษา
พัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศได้เป็นอย่างดี

เรห์แมน และ โมฮัมหมัด (Rehman & Mohannad, 2002) ศึกษาทักษะการใช้ห้องสมุด
และทักษะทางสารสนเทศของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยคูเวต (Kuwait
University) จำนวน 163 คน และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการใช้ห้องสมุด และปัจจัย
ส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ และปัจจัยทางวิชาการ ได้แก่ ประเภทของโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา
ที่นักศึกษาเรียนจบมา ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความสามารถของภาษาอังกฤษ โดย
สอบถามความรู้เกี่ยวกับห้องสมุด บัตรรายการ การจัดการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด
แหล่งสารสนเทศอ้างอิง การค้นหาสารสนเทศจากฐานข้อมูล ซีดี-รอม และปฏิสัมพันธ์ของบุคลากร
ห้องสมุดกับผู้ใช้ ผลการวิจัย พบว่า

1. นักศึกษา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.20) ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดและ
บริการของห้องสมุด
2. นักศึกษา (ร้อยละ 73.60) ไม่รู้จักกระบวนการจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศ
3. นักศึกษา (ร้อยละ 64.30) พอใจการให้บริการของบรรณารักษ์

4. นักศึกษา (ร้อยละ 80.00) มีความสามารถทางคอมพิวเตอร์ในระดับดีหรือดีเยี่ยม โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาใช้อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 57.10) ส่วนการค้นหาสารสนเทศจาก ซีดี-รอม ถือว่าใช้น้อยที่สุด (ร้อยละ 24.50)

จุดเด่นของงานวิจัย ได้แก่ การศึกษาทักษะการใช้ห้องสมุดและทักษะทางสารสนเทศ ผลการวิจัย ได้ทราบถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างห้องสมุดกับผู้ใช้บริการและปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการรู้สารสนเทศ จึงรู้วิธีการส่งเสริมนักศึกษาให้เกิดทักษะเพิ่มขึ้น

เคอร์บานโนกลู (Kurbanoglu, 2003) ได้ประเมินประสิทธิภาพในการรู้สารสนเทศของนักศึกษาทุกชั้นปีที่ลงทะเบียนเรียนในภาควิชาการจัดการสารสนเทศ ของมหาวิทยาลัยฮาเซเตเป (Hacettepe University) เมืองอังการา ประเทศตุรกี จำนวน 179 คน โดยให้นักศึกษาประเมินประสิทธิภาพในการรู้สารสนเทศ 9 ด้าน ผลการวิจัย พบว่านักศึกษามีทักษะการรู้สารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่ามีทักษะการรู้สารสนเทศในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดความต้องการสารสนเทศ ด้านการเริ่มต้นกลยุทธ์การสืบค้น ด้านการระบุแหล่งและการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ ด้านการประเมินสารสนเทศ และด้านการแปลความหมาย สังเคราะห์ และใช้สารสนเทศ ส่วนมีระดับการรู้สารสนเทศในระดับปานกลาง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสารสารสนเทศ ด้านการประเมินสารสนเทศที่สังเคราะห์ได้และกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ด้านการทบทวนปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ของตนเอง ด้านการตระหนักถึงหลักเสรีภาพทางปัญญาและการเข้าถึงสารสนเทศอย่างถูกต้อง

จุดเด่นของงานวิจัย ได้แก่ การประเมินประสิทธิภาพในการรู้สารสนเทศของนักศึกษาทุกชั้นปี ผลการวิจัย พบว่านักศึกษามีระดับการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน

จุดเด่นงานวิจัยทวีปเอเชียโดยรวม

1. ผลงานวิจัยบ่งบอกลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างการรู้สารสนเทศกับผู้ใช้
2. งานวิจัยศึกษาประสบการณ์การรู้สารสนเทศของแต่ละคนและแต่ละกลุ่ม
3. ลักษณะงานวิจัยเป็นรูปแบบการจัดทำโครงการสารสนเทศ
4. สร้างกลยุทธ์ในการช่วยเหลือให้คนและสังคมเข้าถึงการรู้สารสนเทศ
5. ศึกษาการรู้สารสนเทศในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
6. มุ่งเน้นการส่งเสริมทักษะการรู้สารสนเทศตามปัจจัยการเรียนรู้